

Omgevingsvisie Roerdalen 2050

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Roerdalen maakt bekend dat het ontwerp van de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 met ingang van 6 maart 2026 gedurende zes weken ter inzage ligt. De ontwerp-Omgevingsvisie Roerdalen 2050 heeft betrekking op de gehele gemeente.

De wijziging betreft:

- aanpassing van de huidige kerngrenzen;
- een herziening van het hoofdstuk over het thema Wonen, inclusief aangepast kaartmateriaal;
- het verwijderen van het Kwaliteitskader, aangezien dit niet langer deel uitmaakt van de Omgevingsvisie (deze wordt opgenomen in het Programma Kostenverhaal).

Er zijn geen andere inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd in deze ontwerp-omgevingsvisie Roerdalen 2050. De aanpassing betreft uitsluitend het thema Wonen en heeft geen invloed op overige beleidsvelden binnen de visie.

Artikel I

Ontwerp- Omgevingsvisie Roerdalen 2050 opgenomen in Bijlage A wordt ter inzage gelegd.

Artikel II

Van de terinzagelegging, de termijn voor terinzagelegging en de mogelijkheid om te reageren wordt kennis gegeven in het gemeenteblad en lokale huis-aan-huisbladen.

In de periode dat de ontwerp-Omgevingsvisie Roerdalen 2050 ter inzage ligt, kan eenieder hierop schriftelijk of mondeling een zienswijze bij het college van burgemeester en wethouders indienen. Wilt u reageren op de ontwerp-Omgevingsvisie Roerdalen 2050?

Uw schriftelijke zienswijze kunt u sturen naar: Het college van burgemeester en wethouders van Roerdalen, Postbus 6099, 6077 ZH Sint Odiliënberg. Graag onder vermelding van ontwerp-Omgevingsvisie Roerdalen 2050.

Voor het kenbaar maken van een mondelinge zienswijze maakt u eerst een afspraak. Een afspraak dient uiterlijk één week voor het einde van de terinzagelegging te zijn gemaakt. Het is niet mogelijk telefonisch een zienswijze kenbaar te maken.

U vindt de stukken op <https://omgevingswet.overheid.nl/regels-op-de-kaart/>. De ontwerp-Omgevingsvisie Roerdalen 2050 ligt ook ter inzage in het gemeentehuis. Maak voor inzage een afspraak.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Team Leefomgeving, telefoon: (0475) 538 888.

Aldus vastgesteld door Gemeente Roerdalen, 4 maart 2026

Gemeente Roerdalen, 4 maart 2026

Bijlage A Bijlage bij artikel I

Omgevingsvisie Roerdalen 2050

1 Introductie

1.1 Veranderingen vragen om nieuwe visie

De Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden, verplicht elke gemeente een omgevingsvisie op te stellen. Het vorige strategische beleidsdocument voor de fysieke leefomgeving is de gemeentelijke Structuurvisie 'Roerdalen 2030' uit 2013. Sinds het gereedkomen van deze structuurvisie is er het een en ander veranderd. Zo hebben we te maken met een aantal opgaven die destijds niet of nauwelijks de beleidsagenda bepaalden. Denk hierbij aan thema's zoals klimaatverandering, een CO₂ neutrale samenleving, gezondheid en veiligheid. Op andere vlakken beschreef de structuurvisie trends en ontwikkelingen die zich inmiddels verder hebben doorgezet. Deze veranderende context én de nieuwe Omgevingswet maken het noodzakelijk om de voorgaande structuurvisie aan te passen. Daarnaast vinden we het als gemeente ook belangrijk om periodiek onze visie bij te stellen op de veranderende maatschappij. Een visie is namelijk geen blauwdruk voor de toekomst, maar een document gericht op ontwikkelingen. De goede elementen uit de structuurvisie 2030 zijn uiteraard meegenomen in dit nieuwe strategische beleidsdocument.

1.2 Eén visie voor onze leefomgeving

Dit nieuwe strategische document is de Omgevingsvisie Roerdalen 2050. Deze visie is gericht op de kwaliteit en ontwikkeling buiten (onze fysieke leefomgeving) voor de lange termijn. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving en gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur (wegen, sporen etc.) en cultureel erfgoed. De toekomst van de fysieke leefomgeving vanuit een integraal (samenhangend) perspectief benaderd. De opgaves vormen hierbij het uitgangspunt. Het motto van de Omgevingswet 'ruimte voor ontwikkeling', sluit hierbij aan.

1.3 Indeling Omgevingsvisie Roerdalen 2050

De Omgevingsvisie Roerdalen 2050 start met het scherpstellen waar we vandaan komen (hoofdstuk 2). Vervolgens wordt beschreven waar we met elkaar naartoe willen. Kortom wat 'onze stip op de horizon' is (hoofdstuk 3). Het daaropvolgende hoofdstuk 4 geeft inzicht in de route, 'de koers' van de Omgevingsvisie. De 'oogst' van deze drie hoofdstukken is kernachtig samengevat in hoofdstuk 5; 'Omgevingsvisie Roerdalen 2050'. Vervolgens wordt toegelicht hoe we, met elkaar, gaan werken met deze omgevingsvisie (hoofdstuk 6). Tot slot wordt het intensieve participatieproces, waarbinnen deze omgevingsvisie tot stand is gekomen toegelicht (hoofdstuk 7).

2 Waar komen we vandaan?

2.1 Historie

Om de gemeenschap van Roerdalen goed te begrijpen en zo een goede visie te kunnen vormgeven is het belangrijk de geschiedenis en de belangrijkste kenmerken te kennen. Daarom beginnen we met het beschrijven van de geschiedenis en de gebiedstypering.

Landbouw was lang de belangrijkste bron van inkomsten

Roerdalen is van oorsprong een gebied van zand, bossen, heidevelden en moerassen. Vanaf het jaar 1100 probeerden boeren in het gebied hun toekomst op te bouwen. Het ontstaan van de dorpen in gemeente Roerdalen gebeurde op verschillende manieren:

- bij een oversteekplaats aan de Roer;
- bij het kasteel te Montfort of;
- door woeste gronden geschikt te maken voor bewoning en agrarisch gebruik.

De mensen die in deze kernen wonen leefden tot in het midden van de 20e eeuw vooral van de landbouw. Pas in de tweede helft van de 20e eeuw veranderde de samenstelling van de bevolking en de manier waarop mensen hun brood verdienden.

Onrustige bestuur

Bewoners van de Roerstreek werden eeuwenlang bestuurd door verschillende machthebbers van buitenaf. Inwoners kregen daardoor te maken met oorlogsgeweld en schattheffingen door Pruisische, Hollandse, Oostenrijkse en Franse legers.

Ambt Montfort

Montfort, Sint Odiliënberg, Posterholt en Vlodrop hoorden in de 14e eeuw bij het Ambt Montfort. Dit was het meest zuidelijke district van het Overkwartier: één van de vier kwartieren van het hertogdom Gelder. De drossaard, de vertegenwoordiger van de Hertog van Gelder, werkte vanuit het kasteel van Montfort. In het Ambt Montfort zat in die tijd ook het centrum van de rechtspraak van het hertogdom.

Hertogdom Gulik

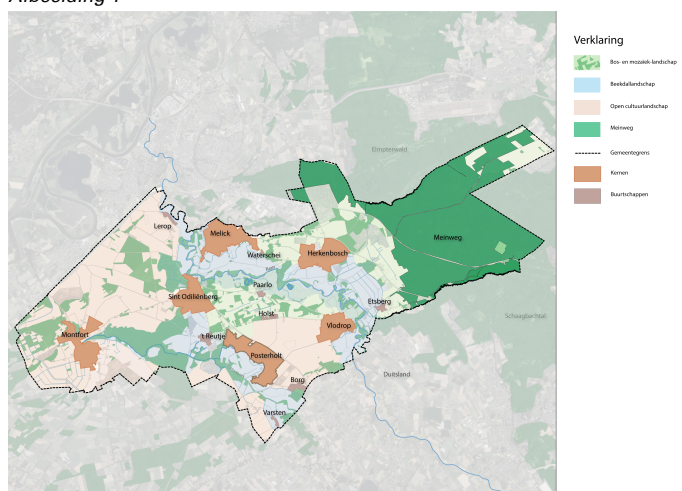
De plaatsen Melick en Herkenbosch werden ook van buitenaf bestuurd. In de 14e eeuw waren deze plaatsen in bezit van de Wassenbergse leenheer Godfried van Heinsberg. Hij werd de grondlegger van het machtige kasteel Daalenbroeck in Herkenbosch. Na de Franse tijd hoorden Melick en Herkenbosch bij het Hertogdom Gulik (Jülich).

Roerdalen: één gemeente

Bij de eerste gemeentelijke herindeling op 1 januari 1991 kozen Montfort, Sint Odiliënberg en Posterholt de gemeentenaam Ambt Montfort. Deze herinnerde aan de oude indeling van vóór de Franse tijd. De woonkernen Melick, Herkenbosch en Vlodrop gingen op hetzelfde moment samen verder onder de naam Roerdalen.

De tweede gemeentelijke herindeling van 1 januari 2007 bracht uiteindelijk alle zes de kernen samen. Dit is de gemeente Roerdalen zoals we die nu kennen. In de volgende paragrafen beschrijven we de kenmerken van deze zes dorpen, de buurtschappen, het landschap en de voorzieningen.

Afbeelding 1

Roerdalen: kernen en landschap

Gemeente Roerdalen

Dorpen

De zes dorpen van Roerdalen liggen verspreid binnen het veelzijdige landschap. Doordat elk dorp een sterke relatie heeft met het ommeland heeft het een eigen identiteit waar het gaat om uitstraling, sfeer en karakter. Naast deze meer fysieke eigenschappen wordt de identiteit van de dorpen ook vormgegeven door de aanwezige voorzieningen en het rijke en culturele verenigingsleven. De eigenheid van de dorpen wordt door de inwoners bijzonder gewaardeerd.

Herkenbosch

De historie van Herkenbosch gaat terug tot de prehistorie. In de 15e eeuw ontstaan, met de bouw van kasteel Daalenbroeck, de eerste contouren van het huidige Herkenbosch. Het kasteel is, net als het dorp, gelegen aan de rand van het rivierdal van de Roer op een dekzandrug (een verhoging van zand). De overgang van de dekzandrug naar het rivierdal is goed zichtbaar in het dorp. Omstreeks 1890 nam de kern in omvang toe, maar pas in de begin jaren '60 vinden de eerste planmatige dorpsuitbreidingen plaats. In de daaropvolgende decennia hebben verschillende uitbreidingsplannen het dorp haar huidige vorm en omvang gegeven. Aan de noordrand van Herkenbosch ligt het huidige Nouryon Functional Chemicals BV (voorheen Akzo Nobel Herkenbosch), dat ontstaan is uit de circa 100 jaar geleden ter plaatse opgerichte Limburgsche Spiritus Industrie. Ten noorden van Herkenbosch ligt bedrijventerrein Roerstreek en Oosttangent. Dit intergemeentelijk bedrijventerrein is het grootste bedrijventerrein van Roerdalen.

Melick

Tijdens de Romeinse tijd is voor het eerst gesproken over de nederzetting Mederiacum, gelegen aan de route tussen Heerlen en Xanten. Melick is gelegen aan de rand van het rivierdal van de Roer op het Middenteras van de Roer. De overgang van het Middenteras naar het rivierdal is goed zichtbaar aan de zuidrand van het dorp. De bebouwing van het dorp volgt keurig het bochtige verloop van deze steilrand (hoge rand van een paar meter in het landschap). Rond 1900 vormt Melick samen met Waterschei één langgerekt bebouwingslint, met verspreid liggende bebouwing (Dorpsstraat, Groenstraat, Waterschei), gelegen aan de verbindingroute tussen Roermond, Wassenberg en Heinsberg. De eerste planmatige dorpsuitbreidingen dateren uit de 60-er jaren. In de daaropvolgende decennia zorgen uitbreidingsplannen voor de groei van het dorp in noordelijke richting. De kern Melick heeft door haar ligging een sterke relatie met Roermond.

Vlodrop

De naam Vlodrop duikt omstreeks het jaar 1000 voor het eerst op in de geschiedenisboeken. Het dorp is gelegen op een dekzandrug aan de zuidwestzijde van het rivierdal van de Roer. Aan de westzijde van het dorp gaat de dekzandrug over in het Middenteras (een vlakker deel in de rivier) van de Roer. In de 13e eeuw wordt aan de Walstraat het huis Oedenrade gebouwd. Aan het eind van de 14e eeuw ontstaat ook het Stenen Huis, het kasteel van Vlodrop. Het Stenen Huis bestaat nog altijd, al is de slotgracht vervangen door een tuin in landschapsstijl.

Vlodrop is van oudsher een lintdorp, gevormd door de Grootestraat, Kerkstraat, Kleine Wal en de Walstraat. De Markt heeft het kenmerk van een dries, met een bomenweide voor het stallen van vee. Vanaf 1900 tot begin jaren '50 blijft Vlodrop compact van omvang. Dit ondanks dat het dorp tot eind jaren '30 het eindstation vormde van de tramlijn Roermond - Vlodrop. Pas aan het eind van de jaren '50 ontstonden de eerste uitlegplannen in Vlodrop. Gevolgd door latere uitbreidingsplannen in de jaren '70, '80 en '90. Het laatste uitbreidingsgebied betreft het plan Holsterveld.

Sint Odiliënberg

De oude kern van Sint Odiliënberg is gelegen in de punt van de Roer, op het hoogste gedeelte van het middenteras van de Roer. Het dorp is ontstaan rondom twee vroegmiddeleeuwse kerken. Gedurende de 17e eeuw ontstaan in de directe omgeving van het dorp twee landgoederen, buiten Hoosden en landgoed Overen. Overen was destijds een riddergoed van het Gelders Overkwartier. Oostelijk van Sint Odiliënberg staat het eveneens riddermatige huis Bergh (landgoed Freymerson). Begin 19e eeuw bestaat het dorp Sint Odiliënberg uit de omgeving van de kerk, het patronaat en het gebied bestaande uit de Raadhuisstraat, de Sint Wirostraat, de Pastoor Siebenstraat, de Hoofdstraat en het Houtkempke. Tot in de jaren '50 kent Sint Odiliënberg nauwelijks groei. Deze groei bleef beperkt tot verdichting binnen het dorpshart en de dorpscontouren. Uitzondering hierop is de bouw van enkele solitaire woningen in het buitengebied. Vanaf eind jaren '50 volgen de eerste planmatige uitbreidingen en groeit het dorp in de daaropvolgende decennia, via verschillende uitbreidingsplannen, toe naar haar huidige vorm.

Posterholt

Posterholt is van oudsher een boshoevenederzetting, gelegen aan de noordrand van het beekdal van de Vlootbeek, deels op een dekzandrug en deels op het middenteras van de Roer. Het dorp kenmerkt zich door haar langgerekte lintstructuur, die in de vroege middeleeuwen is ontstaan, vanuit verschillende buurtschappen, gelegen aan de doorgaande verbinding tussen Roermond en Heinsberg. De groei van het dorp, eind 19e eeuw zorgt ervoor dat de buurtschappen Posterholt en Donk in elkaar overlopen. In de jaren '60 van de vorige eeuw kende het dorp haar sterke groei, parallel aan de groei van de industrie verdubbelde het dorp in omvang. Deze omvang nam verder toe als gevolg van uitbreidingsplannen in

de jaren '70 en '80. Het meest recente uitbreidingsplan betreft het Borgerpark. Door haar historische opbouw kent Posterholt ook een grote spreiding tussen voorzieningen. Van één centraal dorps hart is geen sprake. Aan het begin van de 21e eeuw zijn de doorgaande wegen door het dorp noordelijk en oostelijk omgelegd (respectievelijk de N293 en de N274). De omgeving van het dorp vormt onderdeel van het cultuurlandschap met afwisselend agrarische percelen en bosgebied.

Montfort

Geografisch gezien ligt Montfort op afstand van de vijf dorpen in Roerdalen. Eigenlijk is Montfort ook geen dorp maar een stad. Al in de vroege middeleeuwen, omstreeks 1263, kreeg Montfort stadsrechten (deze heeft ze nog altijd). De kern Montfort is gelegen op de punt van een dekzandrug en is in de loop der jaren uitgebreid op een landduin noordelijk van het Vlootbeekdal. Aan de westzijde grenst Montfort aan de depressies van het ontveende broekgebied. Karakteristiek is het hoogteverschil tussen het beekdal en de dekzandrug dat enkele meters bedraagt. Als gevolg van haar strategische ligging aan de Vlootbeek lag Montfort in de middeleeuwen geregeld aan de frontlinie. In 1590 werd Montfort als gevolg van gevechtshandelingen geheel verwoest. Tot aan het eind van de 19e eeuw groeit Montfort nauwelijks en is het in omvang vergelijkbaar met de andere dorpen in de omgeving. In de periode tot de jaren '50 van de vorige eeuw is de kern als gevolg van verschillende uitbreidingsplannen gegroeid en verder verdicht. Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog is het dorp, door geallieerde luchtbombardementen zwaar beschadigd. Als gevolg hiervan is veel van de historische bebouwing verloren gegaan. Veel bebouwing in het historische hart van het dorp dateert daarmee uit de wederopbouwperiode, uit de jaren '50. Gelukkig zijn met de ruïnes van Kasteel Montfort (13e eeuw), de pastorie en boerderij Voorhof nog elementen vanuit het rijke verleden zichtbaar. Als gevolg van verschillende uitbreidingsplannen is Montfort in de daaropvolgende decennia uitgegroeid tot haar huidige omvang.

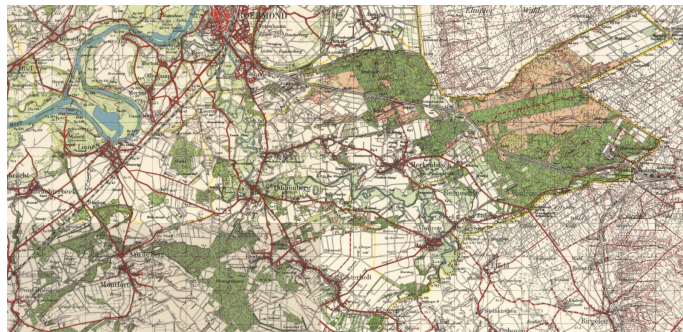
Afbeelding 2

Historische kaart 1900

Topotijdreis.nl

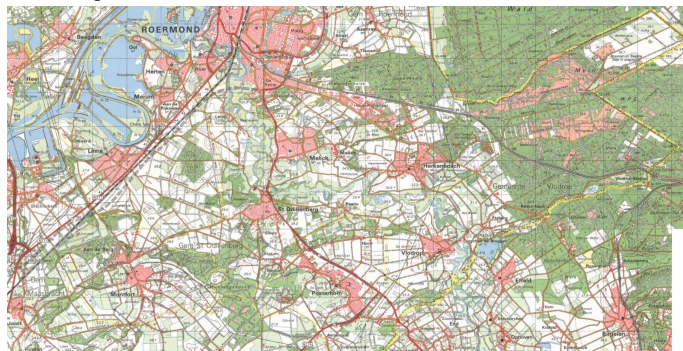
Afbeelding 3

Historische kaart 1950

Topotijdreis.nl

Afbeelding 4

Historische kaart 2000

Topotijdreis.nl

Buurtschappen

Roerdalen kent buiten de zes kernen van oudsher ook nog een achttal buurtschappen. Buurtschappen zijn van oudsher kleine plaatsen met een eigen naam maar veelal zonder duidelijk middelpunt. Een aantal buurtschappen ligt op zichzelf terwijl andere buurtschappen ontstaan zijn in de nabijheid van dorpen.

Varst

Het buurtschap Varst is gelegen op de hogere zandgronden ten zuiden van het dorp Posterholt. Aan de Duitse grens, rond de Voorsterstraatweg. Omstreeks 1840 is het buurtschap ontstaan vanuit agrarische activiteit. Het buurtschap telt circa 20 woningen.

Waterschei

Tussen de dorpen Melick en Herkenbosch ligt het buurtschap Waterschei. Het buurtschap is gelegen op hoge zandgronden. Kenmerkend voor het buurtschap is de aanwezigheid van de Prins Bernhard molen. Het buurtschap bestaat uit circa 60 huizen.

't Reutje

Ten zuiden van het dorp Sint Odiliënberg ligt 't Reutje. Ook dit buurtschap is van oorsprong een kleine agrarische nederzetting, gunstig gelegen aan de rand van het dal van de Vlootbeek. Historisch gezien is de kern verbonden met het nabij gelegen landgoed Aerwinkel. Tegenwoordig is hier vrijwel geen sprake meer van agrarisch gebruik. In het buurtschap staan ongeveer 100 woningen.

Paarlo

Paarlo ligt in het Roerdal en is ontstaan aan de oever van de Roer op de splitsing tussen de Paarloweg en de Paalderweg. De Paarloweg vormt de verbinding tussen de dorpen Sint Odiliënberg en Vlodrop. Het buurtschap telt circa 40 woningen.

Holst

Holst is gelegen op de hogere zandgronden ten noorden van Posterholt. Het buurtschap is ontstaan vanuit agrarische activiteiten op de splitsing tussen de Holsterweg en de Paalderweg. Momenteel bestaat het buurtschap uit circa 15 woningen.

Etsberg

Het buurtschap Etsberg is ontstaan ter plaatse van een iets verhoogde splitsing van twee wegen (Etsberg - Bröggelderweg). Het ligt ten noorden van Vlodrop. Ten oosten van Etsberg staat de Gitstappermolen. Dit is een watermolen uit 1377. Het van oudsher agrarische karakter van het gehucht is nu nog te herkennen aan de architectuur. Het buurtschap telt circa 40 woningen.

Lerop

Het buurtschap Lerop is, vanuit agrarische activiteiten, ontstaan aan de oever van de Roer. De lintstructuur van het buurtschap volgt de Roer. Het circa 25 woningen tellende buurtschap is gelegen tussen de kernen Sint Odiliënberg en Roermond / Herten.

Borg

Het buurtschap Borg ligt ten zuidoosten van het dorp Posterholt, aan de grens met Duitsland. Het buurtschap is gelegen op hoge zandgronden en ontstaan vanuit agrarische activiteiten. Momenteel zijn deze agrarische activiteiten nog maar ten dele aanwezig. Naast de circa 40 woningen zijn in het buurtschap ook toeristisch recreatieve voorzieningen aanwezig, zoals Manege de Borg en Speeldorp Pee Wee.

Landschap

Roerdalen kenmerkt zich door haar aantrekkelijke en afwisselende landschap. De aanwezigheid van de Roer is in hoge mate bepalend geweest voor het hedendaagse afwisselende landschap. Niet gek dus dat de gemeente ook haar naam ontleent aan de Roer en haar landschap. Binnen de gemeente delen we het landschap graag op in vier verschillende delen:

1. Het Roerdal met hogere gronden, lagere weilanden, de huidige en de en oude stroomgeulen;
2. De hogere zandgronden, met oude bouwlanden en beekdalen, maar ook jonge ontginningen met landbouwgrond of naaldbos;
3. De zandgronden, vroegere vengebieden aan de voet van het hoogterras die meestal ontgonnen zijn tot weiland;
4. Het hooggelegen plateaugebied (hoogterras), de Meinweg. Dit gebied is voor een beperkt deel ontgonnen tot landbouwgebied en voor het overgrote deel ingeplant met naaldbos. Een deel van de heide is hierbij behouden.

Het gebruik van gronden is (cultuur)historisch gezien gebaseerd op bodem- en waterhuishouding. De kenmerken van het landschap zijn in het kader van deze omgevingsvisie vertaald in vier gebiedstypen.

1. Het Roerdal en Vlootbeekdal

Het Roerdal kenmerkt zich door de grotendeels vrij meanderende Roer, vanouds begeleid door populieren en broekbossen (natte bossen) in oude afgesneden armen (oude delen van de rivier). In het landschap, ter plaatse van de oude Roerarmen, kenmerkt zich door de aanwezigheid van laagtes en stuifduinen. Dit gebied is in de voorlaatste IJstijd gevormd. Belangrijke karakteristiek is het ontbreken van bebouwing, uitgezonderd enkele kastelen en op zichzelf staande hoeven op hogere plekken aan de rand. In het dal komen ook meer uitgestrekte verhogingen voor. Deze vruchtbare open bouwlandgebieden, "ohé's" genoemd, overstroomden alleen bij zeer hoge waterstanden en vormen mede de karakteristiek van het Roerdal. Het dal van de Vlootbeek is een Roerdal uit vroegere tijd, grotendeels vrij van bebouwing met langs één rand de ontginningsweg. Bijzonder zijn ook het Leropper- en Linnerveld. Deze bezitten voor Nederlandse begrippen unieke geomorfologische waarden, welke voor het Leropperveld zijn vastgesteld in het rapport "Nederland in Vorm - Aardkundige waarden van het Nederlandse landschap" (Gonggrijp, 1989).

2. Bos- en mozaïeklandschap

De hoge en laaggelegen zandgronden kenmerken zich door enerzijds het open karakter, afgewisseld met een meer kleinschalig landschap met een meer gesloten karakter en bossen. Het kleinschalige landschap is aangeduid als het bos- en mozaïeklandschap. Dit gebied kent apart herkenbare landschapskamers en kleinschalige landschapselementen (zoals houtwallen, pestbosjes en griften (gegraven vaarwegen)). De landschapskamers kennen grotendeels een agrarisch gebruik.

3. Open cultuurlandschap

Als tegenhanger van dit meer kleinschalige landschap wordt het open cultuurlandschap aangeduid. Dit gebied kenmerkt zich door de meer grootschalige (agrarische) activiteiten en zichtlijnen. In dit landschap zijn minder kleinschalige landschapselementen aanwezig.

4. Nationaal park de Meinweg

De Meinweg is een plateaugebied. Het grotendeels bebost gebied loopt in drie terrassen circa 50 meter omhoog. Op het plateau bevindt zich een laat ontgonnen grootschalig open landbouwgebied op

lössachtige grond. Het bosgebied bestaat vrijwel geheel uit naaldbout. Tegenwoordig wordt hier in het kader van natuurontwikkeling meer variatie in aangebracht met loofhout en open ruimtes. Ook zijn hier nog twee grote heideterreinen met originele vennen aanwezig. In deze vennen werd vroeger plaatselijk turf (organisch materiaal gebruikt als brandstof) gewonnen. Deze vennen zijn nu van grote betekenis voor reptielen en amfibieën. De heide wordt getooid met prachtig doorgesproeiende veelstammige eikenhak-houtstobben (boomstronken). De dalen van Rode Beek en Boschbeek zijn de navelstrengen waarmee het Meinweggebied verbinding heeft met het oude cultuurlandschap.

2.2 Roerdalen anno 2021

Verbinding verleden met het heden

Het verleden heeft geleid tot de huidige indeling van Roerdalen. Roerdalen is een gemeente waar, naast de welbekende landschappelijke parels als Nationaal Park de Meinweg, het natuurrijke Roerdal en het Vlootbeekdal is in Roerdalen nog zo veel meer te beleven is. Genieten van rust en ruimte in een afwisselend landschap met bijzonder mooie 'geluksplekken.' Een rijke historie die door de eeuwen heen niet alleen het landschap, maar ook onze gemeenschap heeft gevormd. Daarbij helpt het dat veel belangrijke plekken uit het verleden in de kernen bewaard zijn gebleven. Denk aan de kerken, kastelen, edele huizen en boerderijen. Een tastbare herinnering aan de rijke historie en belangrijk voor de identiteit. Onderdeel van die identiteit is het echte nabuurschap, het; 'ons kent ons', iets dat je ook terugziet in het rijke culturele en verenigingsleven binnen de gemeente. Het maakt Roerdalen met zes dorpen en buurtschappen voor onze 20.573 inwoners (per 1 januari 2021) tot een aantrekkelijke plek.

Een aantrekkelijke plattelandsgemeente

Dat Roerdalen een landelijke en natuurlijke gemeente is zien we ook duidelijk terug in de cijfers van het grondgebruik. De totale oppervlakte van de gemeente beslaat circa 88 vierkante kilometer. Daarvan is 35% bestemd als natuur (Natura2000 gebied) en 50% heeft een agrarische functie. Dat is samen 85% van het oppervlakte. Op deze gronden gelden bijna overal restricties. Die restricties hebben te maken met het behoud, de versterking en ontwikkeling van de landschappelijke, natuurlijke, cultuurhistorische en visuele landschappelijke waarden. De zes kernen en verschillende buurtschappen, met de daarbij behorende voorzieningen beslaan circa 10% van het gemeentelijk grondgebied. De overige 5% krijgt vorm door bedrijvigheid en toeristisch-recreatieve functies in het buitengebied en infrastructuur.

Wonen in een aantrekkelijk landschap

Het landelijke, natuurlijke en kleinschalige karakter van de gemeente maakt dat het hier fijn wonen is voor onze inwoners. Daarbij zien we wel een verandering in de woonbehoefte. Dat is een gevolg van onze veranderende bevolkingsopbouw. We zien steeds meer ouderen (vergrijzing) en minder jongeren (die verlaten onze gemeente voor studie of werk). Daarnaast zien we ook dat een aantal wijken, die in de jaren '50 als eerste planmatige uitbreidingen van onze kernen vormden, nu 70 jaar later niet meer voldoen aan de huidige woonwensen. In deze wijken liggen opgaves op het gebied van verduurzaming, klimaatadaptatie, inrichting openbare ruimte en het realiseren van een passend woningaanbod.

Agrarische sector en industrie zijn belangrijk voor ons

We zijn een ondernemende gemeente. Veel agrariërs verdienen, vaak al generaties lang, hun boterham met akkerbouw, tuinbouw en veeteelt (het houden en fokken van dieren). Parallel aan de schaalvergroting in de agrarische sector groeide vanaf de jaren '50 van de vorige eeuw, ook de industrie en de beoogde mijnbouw (Staatsmijn Beatrix). Tegenwoordig vormen de industrie en agrarische sector nog altijd belangrijke pijlers van onze economie. Dit willen we naar de toekomst toe graag zo houden. Grenzen tussen de plek waar we wonen en werken vervagen. Zo verdient een groeiend aantal inwoners hun inkomen buiten de grenzen van onze gemeente.

Een recreatieve gemeente

De aantrekkingskracht van ons landschap en de aanwezige natuur maakt ook dat het in Roerdalen prettig recreëren is. Dit geldt zowel voor onze inwoners als voor toeristen die onze gemeente of de regio bezoeken. Toerisme vormt daarmee een belangrijke economische pijler in de Roerdalense economie. Het wordt de komende decennia alleen maar belangrijker om een goede balans te vinden tussen het beleven van en recreëren in ons landschap en het behouden van de aanwezige natuurwaarden.

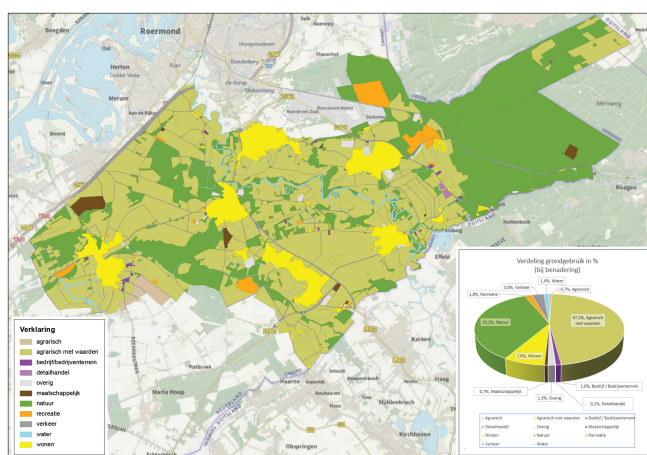
Verbonden met de regio

Wanneer je in breder perspectief onze euregio kijkt dan wonen er vele miljoenen mensen in de directe omgeving (<25 km) van onze gemeente. Roerdalen is dan ook nadrukkelijk verbonden met de regio. We werken op verschillende vlakken intensief samen met onze buurgemeenten, zowel in Nederland als Duitsland. Zie hiertoe ook hoofdstuk 6. Dit is noodzakelijk want het leven van mensen trekt zich niks aan van gemeentegrenzen. We werken bijvoorbeeld net zo makkelijk in Roermond of Echt-Susteren en doen onze boodschappen over de grens in Heinsberg. Maar ook in tegengestelde richting vinden mensen hun weg. Ontwikkelingen van buiten onze gemeentegrens kunnen daarmee wel degelijk van invloed zijn op onze inwoners en onze leefomgeving. Dit gaat verder dan werkgelegenheid, recreatie en toerisme. Ook ontwikkelingen op het gebied van milieu, veiligheid en gezondheid vragen om samenwerking in regioverband. Verbondenheid met de regio gaat ook over onze infrastructuur. Zowel de fysieke infrastructuur met rijkswegen (A73) provinciale wegen (N274, N293 en N570) alsmede het onderliggende wegennet en de ontsluiting van openbaar vervoer. Tenslotte speelt ook de digitale infrastructuur in toenemende mate een belangrijke rol in de verbondenheid met ons ommeland.

Met elkaar antwoorden formuleren

De waarden die maken dat het in Roerdalen fijn wonen, ondernemen en recreëren is, willen we graag ook richting de toekomst behouden. Maar onze samenleving voortdurend in beweging. We staan met elkaar voor grote uitdagingen. Denk bijvoorbeeld aan het klimaatvraagstuk, de energietransitie of de manier waarop we omgaan met grondstoffen. Maar ook andere thema's zoals, de individualisering, gezondheid, veiligheid en inclusiviteit (kan iedereen meedoen) vragen veel van onze aandacht. Vraagstukken die we niet alleen kunnen beantwoorden, maar waarvoor we verbinding zoeken. Deze verbinding gaat over samenwerking met elkaar, inwoners, ondernemers, verenigingen en overheid. Maar ook over het verbinden van opgaves aan de vormgeving en inrichting van onze leefomgeving. Om deze opgaves goed duidelijk in beeld te hebben, beschrijven we deze in de volgende paragraaf.

Afbeelding 5

Grondgebruik Roerdalen

Gemeente Roerdalen

2.3 Opgaves

Algemeen

Met het opstellen van de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 kijken we vooruit. We zetten 'een stip op de horizon' voor wat betreft onze ambities. Hoe willen wij dat onze samenleving er over dertig jaar uit ziet? Belangrijk bij het bepalen van deze stip en de daarbij horende koers zijn de opgaves, maatschappelijke trends en ontwikkelingen die op ons afkomen. Navolgend brengen we belangrijke trends en ontwikkelingen die invloed hebben op de gemeente Roerdalen in kaart.

Individualisering

Ook in Roerdalen zien we in de afgelopen decennia de individualisering toenemen. We worden zelfstandiger, mondiger en komen meer uit voor onze eigen identiteit. We conformeren ons nog altijd aan een groep, en nog meer, aan meerdere groepen. Binnen die groep(en) blijven we meer dan voorheen nog

onzelf. We zien dat mensen vaker alleen zijn, op latere leeftijd gaan samenwonen en op latere leeftijd kinderen krijgen (CBS, Leeftijd moeder bij eerste kind stijgt naar 29,9 jaar, 2019). Wanneer we ouder worden blijven we langer zelfstandig wonen (CBS, 2020).

Ook in ons verenigingsleven en bij sport en bewegen zien we deze individualisering. We hebben het met z'n allen drukker. De lijn tussen privé en werk wordt dunner en we zijn door technologische innovaties 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar. Juist hierdoor hebben we behoefte aan flexibiliteit, waarbij we onze eigen keuzes kunnen maken. Het zelf keuzes willen maken zien we ook terug bij de manier waarop we willen sporten en bewegen. We willen zelf bepalen hoe, wanneer, waar en met wie we sporten. Hierdoor neemt het aantal lidmaatschappen bij verenigingen af. Een vereniging brengt verplichtingen met zich mee. Dit maakt het, ook in een gemeente met een rijk verenigingsleven, voor verenigingen steeds lastiger om voldoende leden en vrijwilligers te hebben en financieel alles rond te krijgen (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2021).

Daar tegenover zien we dat zelfgeorganiseerde sportclubjes, opbloeien. Deze groepjes, bieden namelijk meer flexibiliteit. In plaats van een eigen voorziening maken ze gebruik van de openbare ruimte. In diezelfde openbare ruimte zien we ook meer mensen die zelf gaan sporten en bewegen. Fitness, hardlopen, fietsen, wielrennen, mountainbiken en wandelen zijn de afgelopen vijftien jaar toegenomen in populariteit (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2021). In het kader van die individuele vrijheid wordt ook steeds vaker een beroep gedaan op onze verantwoordelijkheid. Zo zien we bijvoorbeeld in de zorg een verschuiving waarbij in sommige gevallen eerst een beroep wordt gedaan op het individu en de omgeving. Een sterk netwerk wordt daardoor steeds belangrijker (Planbureau voor de Leefomgeving, 2019). Het nabuurschap wat we in Roerdalen kennen speelt daarin een belangrijk rol.

Ook de gemeente neemt een andere rol aan, minder sturen en meer faciliteren (VNG, 2020). Dit gaat geleidelijk. Toch zie je dat we wel al op weg zijn. Denk maar eens aan de vele initiatieven van inwoners die ontstaan en de ruimte krijgen en hoe de gemeente vaker vraagt om de mening van haar inwoners over bijvoorbeeld veranderingen binnen de (fysieke) leefomgeving (Omgevingswet, 2020). Hierbij moet de gemeente ook altijd goed oog houden voor inwoners die in dit soort processen niet mee kunnen komen en dient de gemeente het algemeen belang ook goed in de gaten te houden.

Tegelijkertijd willen we ook nog steeds bij een groep horen. We sluiten ons graag aan en omringen ons met mensen met dezelfde (maatschappelijke) inzichten, mensen met dezelfde normen en waarden. Dat doen we ook steeds meer met producten en bedrijven. Die groepen kunnen we doorvertalen naar leefstijlen. In de gemeente Roerdalen wonen vooral mensen met een groene leefstijl gemixt met mensen met een gele leefstijl (Limburg, 2015) Dit zijn sociaal gerichte mensen die houden van zekerheid, veiligheid en tradities. Mensen met een gele leefstijl richten zich meer op onderlinge harmonie dan op zekerheid. Inzicht in overheersende leefstijlen helpt bij het scherpstellen van behoeftes die spelen én bij de wijze waarop inwoners het beste bereikt kunnen worden.

Inclusiviteit

In Roerdalen nemen, net als in de rest van Nederland, de (sociaaleconomische) verschillen tussen mensen steeds meer toe. Het gaan niet alleen om verschil tussen rijk en arm, maar bijvoorbeeld ook om verschillen in geloof, geaardheid en/of nationaliteit. Op uiteenlopende onderwerpen zien we discussies verruimen tussen voor- en tegenstanders. We zien groepen die niet helemaal kunnen meekomen in onze samenleving, door onder andere de digitalisering en snelheid van veranderingen. Soms zijn dit mensen met lage inkomens, tijdelijke banen, een (fysieke of mentale) beperking, een migratieachtergrond, weinig sociale zekerheid, het ontbreken van een politieke stem, schulden, laaggeletterdheid en dergelijke, maar lang niet altijd en dat maakt dat deze groep mensen lastig te vinden is. We zien graag dat iedereen volwaardig meedoet in Roerdalen. Dat inwoners op een prettige, gezonde en veilige wijze kunnen leven, hier spannen we ons dan ook voor in. Inclusiviteit vormt ook op andere vlakken een uitdaging in onze gemeente. Denk bijvoorbeeld aan natuur inclusief bouwen of natuur inclusieve landbouw. Deze vorm van Inclusiviteit legt verbinding met thema's als biodiversiteit, klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving.

Demografie, vergrijzing en ontgroening

De verwachting is dat de komende jaren het aantal inwoners in Roerdalen toeneemt met 3.54% tussen 2021 en 2035 (CBS, 2020). Bij deze groei is de gemeente sterk afhankelijk van de groei van buitenaf (In Fact Research, 2025). Een bijbehorende opgave is de toename van het aantal ouderen in de gemeente (vergrijzing). Deze ouderen kennen een groeiende intensieve zorgvraag, wat een toenemende vraag veroorzaakt voor geclusterde en zorggeschikte woningen. Aan de andere kant, de ouderen van nu zijn fitter en energiever dan ooit. Ouderen hebben doorgaans veel vrije tijd én meestal genoeg te besteden in financiële zin. Dit biedt kansen voor de vrijetijdsector. Naast deze actieve ouderen, is er ook een aantal ouderen dat eenzaamheid ervaart. Deze ouderen willen we graag bij de samenleving (blijven) betrekken.

Om dit te bereiken kunnen we activiteiten programmeren die hen aanspreken of plekken creëren waar mensen elkaar kunnen ontmoeten.

Naast vergrijzing hebben we ook te maken met ontgroening. Veel jongeren vertrekken op enig moment uit onze gemeente. Het moment van vertrek hangt vaak samen met het volgen van een studie of in het vinden van werk. Wat hierbij meespeelt is de aantrekkingskracht van steden op jongeren. Jongeren verhuizen in hun studententijd vaak naar de stad waar ze studeren en creëren daar hun nieuwe leven. Dat jongeren die gaan studeren wegtrekken uit Roerdalen is iets dat we niet kunnen voorkomen. Waar we wél op in kunnen spelen is het aantrekkelijk maken van Roerdalen voor de jongeren na hun studietijd zodat ze op latere leeftijd graag weer terugkomen naar gemeente Roerdalen.

Ontwikkelingen zoals vergrijzing en ontgroening zijn ook van invloed op de huishoudensamenstelling. Zo zien we een trend waarbij het aantal huishoudens in totaliteit afneemt terwijl het aantal éénpersoons-huishoudens de komende 20 jaar nog zal toenemen. De gemiddelde leeftijd per huishouden stijgt tenslotte ook.

Afbeelding 6

Rode wereld: Vitaliteit Energieke, relatief jonge mensen. Leven met passie en 'gaan ervoor'. Zijn eigenzinnig en soms tegendraads. Willen vooral vrijheid.	Gele wereld: Harmonie Gericht op gezelligheid in sociale omgeving. 'Bewust genieten'. Actief levend, aandacht moet worden verdeeld.
Blauwe wereld: Controle Dynamische mensen, gericht op controle. Materialistisch en manifestatief ingesteld. Intelligent en met een wat zakelijke houding.	Groene wereld: Zekerheid Sociaal gerichte mensen. Op zoek naar zekerheid en veiligheid in omgeving. Handelen routinêre, conservatief en traditioneel.

Leefstijlen

Leefstijlvinder, 2020

Gezondheid

Ook op het thema gezondheid zien we de verschillen toenemen. Aan de ene kant zien we een groep mensen waarvoor een gezonde leefstijl een kernwaarde is. Deze groep sport en beweegt genoeg en let op hun voeding. Ze maken bewuste keuzes in hun leefstijl. Sterker nog, ze verlenen steeds meer identiteit aan hun gezonde levensstijl. Daar tegenover staat een groeiende groep mensen met overgewicht en andere (vaak) leefstijl gerelateerde gezondheidsklachten. Waarbij het, om uiteenlopende redenen, niet lukt om er een gezonde levensstijl op na te houden. Dit zien we ook bij kinderen. Zo zien we dat kinderen van 4 tot 11 jaar in 2016 steeds minder uren per week buiten spelen en dat daarmee ook de bewegingsvaardigheid afneemt (Sportakkoord, 2019). Bij gezondheid is het belangrijk dat we niet alleen kijken naar fysieke gezondheid, maar ook kijken naar het mentale en sociale welzijn van mensen. Ook hier kan bewegen aan bijdragen. We zetten daarom graag onze openbare ruimte graag in voor preventieve maatregelen die een gezonde leefstijl bevorderen en daarmee de zorgkosten beperkt. De Covid-19 pandemie die de wereld ten tijde van het schrijven van deze omgevingsvisie treft, onderschrijft de waarde van een toegankelijke openbare ruimte die uitnodigt om te verblijven en te bewegen.

Zelfstandig wonen (met zorg)

De ontwikkeling dat mensen steeds ouder worden gaat helaas ook vaak gepaard met chronische ziekten (CBS-Stateline, 2020). De behoefte aan zorg en de toegankelijkheid en veiligheid hiervan spelen dan ook belangrijke rol. De verzorgingsstaat staat, als gevolg van groeiende vergrijzing, onder druk. Als antwoord hierop ontstaan steeds meer verschillende zorginitiatieven, maar komt er ook steeds meer gedeelde verantwoordelijkheid om voor elkaar te zorgen bij onze inwoners te liggen. Vergrijzing (ouderen die langer zelfstandig thuis wonen) en ontgroening (jongeren gaan op kamers). De vraag naar gezinswoningen neemt af terwijl de behoefte aan passende eenpersoonshuishoudens (of kleine huishoudens) groeit (Volksgezondheid, 2018).

De vraag ligt hierbij met name bij levensloopbestendige woonvormen. Voor ouderen zijn dit bijvoorbeeld woningen die gelijkvloers zijn, dichtbij voorzieningen als een supermarkt liggen en zijn gevestigd in een dorp met goede verbindingen rondom het openbaar vervoer. Voor ouderen is zelfstandigheid erg belangrijk. Ze willen dan ook vaak zolang mogelijk zelfstandig blijven wonen. De locatie van woningen, in de nabijheid van voorzieningen en dichtbij anderen is hierbij van belang. Hierdoor ontstaan er nieuwe initiatieven in woonvormen. Vanuit de zorg wordt er steeds meer geleund op mantelzorgers die vaak moeite hebben om de zorgtaken te combineren met hun werk en gezin (Planbureau, 2019). Hierdoor wordt de zelfstandigheid voor de ouderen nóg belangrijker.

Veranderend consumentengedrag

Winkelen in een winkel (fysiek winkelen) omdat het moet doen we steeds minder. Boodschappen afkomstig uit de hele wereld worden tot de deur bezorgd. Fysiek winkelen wordt steeds meer een uitje, een 'leuk moment' (Funda Business, 2019). Dat verandert onze verwachting van winkels. We wensen klantvriendelijkheid, persoonlijk advies én een totaalbeleving die moet kloppen. Het takenpakket van winkeliers wordt groter. Alleen kunnen verkopen is niet meer genoeg: communiceren, positioneren en marketing is belangrijker dan ooit. Kortom: we willen speciale belevingen, maatwerk en onze identiteit bevestigen met hetgeen dat we kopen. Juist deze bevestiging van identiteit zorgt ook voor een tegengestelde beweging waarbij we lokale initiatieven hoger waarderen (Wageningen universiteit, 2020). Denk bijvoorbeeld aan speciaalzaken (bakker, slager). We gaan daar niet alleen heen omdat ze specialist zijn, maar ook omdat we lokale initiatieven willen ondersteunen. Een consument wil namelijk zijn eigen identiteit ontleen aan bedrijven en producten. Denk hierbij aan gezond leven of het klimaat. Vooral duurzaamheid speelt in toenemende mate een belangrijkere rol. Daarbij vinden we het als consument belangrijk dat bedrijven niet alleen hun hoofdtaak uitvoeren, maar willen we ook zien dat ze bijdragen aan de maatschappij. Daarnaast vinden we 'uniek' en 'persoonlijk' erg belangrijk.

Klimaatadaptatie

Het veranderende klimaat vraagt dat we ons hieraan aanpassen (klimaatadaptatie). Door ons hierop aan te passen proberen we de schadelijke gevolgen van bijvoorbeeld toenemende wateroverlast, droogte en hitte te beperken (Klimaatakkoord, 2020). Het is een maatschappelijke opgave van Roerdalen om, samen met ketenpartners, stakeholders en inwoners toe te werken naar een leefomgeving die klimaatbestendig is.

Verduurzamingsopgave

Nederland werkt aan een energiesysteem waarbij er in 2050 nog nauwelijks CO₂ vrij komt (Rijksoverheid, Rijksoverheid stimuleert duurzame energie, 2020). Een overgang naar een duurzame energievoorziening is belangrijk om klimaatverandering tegen te gaan. Daarnaast is deze overstap ook nodig omdat in Nederland steeds minder fossiele brandstoffen, vooral aardgas, beschikbaar zijn. Wil Nederland niet volledig afhankelijk zijn van energie afkomstig uit andere landen dan moeten we naar een ander systeem. De landelijke stappen om deze doelstelling te behalen zijn:

- Zuiniger omgaan met energie;
- Van elektriciteit uit kolen naar elektriciteit uit zon en wind;
- Van warmte uit aardgas naar duurzame warmte, zoals aardwarmte, restwarmte en groene waterstof;
- Omwonenden betrekken door ze de kans te bieden om mee te denken over of mede eigenaar te worden van lokale energieprojecten;
- Energieprojecten op een slimme manier inpassen in de omgeving en het landschap.

In het vervolg van deze visie gaan we concreter in op de wijze waarop we deze doelstellingen vertalen naar een aanpak voor Roerdalen.

Gebruik van grondstoffen

Op de hele wereld gebruiken we dagelijks zoveel (bouw)materialen dat een groot tekort hieraan dreigt. We gebruiken meer dan beschikbaar is. Ook hierin is een aanpassing in ons huidige systeem noodzakelijk anders zijn onze fossiele brandstoffen binnenkort op. Deze constatering dwingt ons tot een ander economisch model: een circulaire economie (Rijksoverheid, 2020). Een circulaire economie is een economie waarbij de kringloop gesloten is. Dit werkt fundamenteel anders dan onze huidige 'traditionele' (lineaire) economie. Simpel gezegd gebruiken we in een lineaire economie grondstoffen die we verwerken tot een product, dat product gooien we na gebruik weg. In een circulaire economie sluiten we de kringlopen van alle producten. We hebben geen afval. Alles kan opnieuw gebruikt worden. Het verandert de manier waarop we waarde creëren en behouden, hoe we de productie verduurzamen en welke businessmodellen we daarvoor gebruiken. Voor de gemeente Roerdalen is het zaak om aan deze uitdagingen bij te dragen. Concrete stappen worden al gezet door in te zetten op recycling waardoor de totale hoeveelheid afval afneemt (Gemeente Roerdalen, 2020). Vervolgstappen dienen gezet te worden bij (bouw)projecten en projecten in de openbare ruimte, zodat we steeds minder restafval hebben en kostbare grondstoffen hun waarde ook in Roerdalen blijven houden.

3 Waar willen we naartoe?

3.1 Stip op de horizon

Hoe zien we Roerdalen in 2050? Op basis van een brede inventarisatie hebben we met elkaar de stip op de horizon geplaatst. De stip op de horizon is het “leidende principe” daar waar het gaat over de strategische richting van ontwikkelingen in onze fysieke leefomgeving. Deze stip is opgebouwd rondom een aantal kernwaarden. Kernwaarden die we graag willen behouden en versterken, maar ook nieuwe waarden die belangrijk zijn voor onze toekomst. Ons streven naar balans en verbinding vormt hierbij de rode draad.

Landelijke en natuurlijke omgeving

Het landelijke en natuurlijke karakter van Roerdalen is zonder twijfel een van de belangrijkste kenmerken van onze gemeente. Op een beperkte oppervlakte zijn verschillende landschapstypen aanwezig. Het behoud van dit afwisselende landschap vormt een van de belangrijkste opgaves voor de toekomst. Zeker gezien de vele opgaves die in dit gebied om ruimte vragen. Denk hierbij aan het gebruik van gronden voor natuurontwikkeling en agrarische doeleinden. De impact van klimaatverandering en de energietransitie of het toeristisch recreatieve gebruik. Het is noodzakelijk om verbinding te leggen tussen verschillende opgaves zodat we gebiedsgericht werken aan integrale opgaves waarbij behoud van het landelijke en natuurlijke karakter centraal staat.

Cultuurhistorie

Roerdalen heeft een rijke historie. We voelen ons als inwoners over het algemeen sterk verbonden met deze historie. Heden ten dage zijn er nog vele cultuurhistorische waardevolle objecten en elementen te vinden in onze gemeente. Denk hierbij aan de landgoederen, molens en andere monumenten. Het is een verplichting om deze rijke historie op een zorgvuldige wijze door te geven aan toekomstige generaties. Hierbij is het belangrijk om deze waardevolle elementen te bezien vanuit de ruimtelijke context waarin ze staan. Hierdoor verbinden we deze cultuurhistorie met zijn verhaal tot een beleefbare en integrale leefomgeving. Beleefbaar voor inwoners en bezoekers.

Dorpse karakter

Roerdalen is een levendige plattelandsgemeente. De dorpen zijn de leefgemeenschappen. Zij hebben ieder een eigen identiteit en kennen een gezellige sfeer. Het dorpse karakter wordt door velen als onderscheidend vermogen gezien van Roerdalen. Voor iedereen die rust, ruimte én onze dorpse maat en schaal waardeert, is Roerdalen een ideale plek om te wonen. Woonbehoeftes zijn aan verandering onderhevig, demografische ontwikkelingen spelen hierin een belangrijke rol. Het is naar de toekomst toe belangrijk om te blijven zorgen voor een passend woningaanbod en leegstand en verloedering te voorkomen. Behoud van dorpse karakter staat hierbij centraal.

Gezonde, veilige en leefbare kernen

Saamhorigheid en “samen doen” zijn belangrijke pijlers in onze gemeenschap, we zijn met elkaar verbonden. Dit zie je terug in het rijke culturele en verenigingsleven in onze gemeente. Toch is behoud hiervan niet vanzelfsprekend. Algemene trends en demografische ontwikkelingen zetten druk op deze kernwaarden. We staan met elkaar voor de uitdaging om deze kernwaarden vast te houden en door te geven aan toekomstige generaties.

Naast kernwaarden gaat het hierbij ook om sociale, maatschappelijke en economische voorzieningen, waarbij ook de bereikbaarheid van voorzieningen een belangrijke rol speelt. Leefbaarheid gaat ook over een gezond en veilig woon- en leefklimaat. Een aantrekkelijke woonomgeving waarin je prettig kunt verblijven, die uitnodigt om elkaar te ontmoeten en te bewegen draagt bij aan het welbevinden van inwoners, zowel fysiek als mentaal. Specifiek voor Roerdalen geldt hierbij de interactie met, en de toegankelijkheid van, het buitengebied. Juist dit maakt het wonen in Roerdalen zo bijzonder!

Duurzame toekomst

Er ontstaat steeds meer inzicht in de effecten van menselijk handelen op de verandering van ons klimaat en ecosysteem. Het besef groeit dat een andere benaderingswijze nodig is. Het gaat hierbij over de wijze waarop we omgaan met effecten van een veranderd klimaat. Over de verduurzaming van onze energie- en warmtevoorziening. Over de hoeveelheid CO₂ die we produceren én over de wijze waarop we omgaan met onze fossiele grondstoffen. Voor 2050 werken we toe naar een circulaire economie en een klimaatbestendige leefomgeving.

Economische ontwikkeling

Agrarische bedrijven vormen een belangrijk onderdeel van de economie. De sector staat echter voor uitdagingen. De focus ligt dan ook op duurzame, innovatieve en toekomstbestendige agrarische familie-bedrijven. Waar nodig en mogelijk wordt ruimte geboden om functies om te vormen en/of activiteiten te verbreden. De gemeente faciliteert bedrijvigheid, hierbij ligt het accent op kleinschalige en ambachtelijke bedrijven. Ontwikkeling van bestaande solitaire bedrijfslocaties kan enkel indien deze ontwikkelingen ook op lange termijn (blijven) passen in de omgeving. Ruimte voor nieuwe grootschalige industriële bedrijvigheid is er vooralsnog niet. In de toekomst zijn dergelijke ontwikkelingen alleen mogelijk indien dit ook op lange termijn een duidelijke meerwaarde oplevert voor onze gemeenschap. Daarnaast vraagt een dergelijke ontwikkeling om een robuuste landschappelijke inpassing.

Recreatie en toerisme

Het afwisselende landschap en de daarbinnen aanwezige cultuurhistorie maakt Roerdalen tot een uitstekende plek om te recreëren. Enerzijds gaat het hierbij om recreatief gebruik van het landschap en de daarbinnen gelegen routenetwerken, door inwoners uit de gemeente en de directe regio. Anderzijds heeft het landschap ook een aantrekkingskracht op bezoekers vanuit een meer toeristisch perspectief. Toerisme vormt dan ook een belangrijke economische pijler voor Roerdalen. Kijkend naar het aanbod van dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen, dan ligt de focus op een kwalitatief goed en onderscheidend aanbod. Er is veel concurrentie, dus innoveren is en blijft belangrijk, net als het vinden van een goede balans tussen beleving van natuur en landschap en het behoud hiervan.

Mobiliteit

Verbinding gaat ook over mobiliteit. Veel van onze inwoners werken buiten onze gemeente en maken dagelijks gebruik van onze infrastructuur, direct of via het openbaar vervoer. Met een bevolking die vergrijsd ontstaan ook andere behoeftes daar waar het gaat over toegankelijk van de openbare ruimte in de dorpen en met name de verbindingen met voorzieningen. Deze toegankelijkheid geldt voor alle inwoners maar specifiek voor kwetsbare doelgroepen zoals ouderen en mensen met een beperking.

Specifiek voor het buitengebied bestaat de behoefte om het routenetwerk, voor verschillende gebruikersgroepen (fietsers, wandelaars, mountainbikers en ruiterroutes) op peil te houden. Naast deze routenetwerken gaat het ook over het faciliteren van toerisme. Roerdalen staat hierbij natuurlijk niet op zichzelf, maar is verbonden met de regio. Zowel binnen Nederland als met Duitsland. Effecten op mobiliteit kunnen dan ook beïnvloed worden door ontwikkelingen van buiten onze directe invloedssfeer. In algemeenheid geldt dat we continue moeten blijven anticiperen op veranderingen in de mobiliteitsbehoefte om de strategische richting te bewaken.

3.2 De stip op de horizon voor Roerdalen

“Roerdalen is een landelijke, groene en duurzame gemeente waar het prettig wonen, werken en recreëren is en waar iedereen gelukkig, gezond en veilig kan verblijven. Kortom: Roerdalen is in balans.”

4 Hoe gaan we hier komen?

4.1 Koers omgevingsvisie

Voorliggend hoofdstuk gaat over de koers van deze omgevingsvisie. We beschrijven hoe we toewerken naar onze stip op de horizon uit het vorige hoofdstuk. Hoe we omgaan met ontwikkelingen en opgaves die op ons af komen en welke prioriteiten we daarbij stellen. De koers is uitgewerkt op basis van zeven leidende thema's:

1. Samen Roerdalen
2. Wonen in Roerdalen
3. Landelijk en natuurlijk Roerdalen
4. Recreatief Roerdalen
5. Ondernemend Roerdalen
6. Duurzaam Roerdalen
7. Gezond en veilig Roerdalen

Deze thema's vormen de basis voor toekomstig omgevingsbeleid. Natuurlijk hangen de thema's nauw met elkaar samen, deze kunnen niet los van elkaar gezien worden. Zo draagt het verdunnen van oudere naoorlogse wijken enerzijds bij aan het in balans brengen van vraag en aanbod op de woningmarkt (voorkomen van leegstand). Anderzijds biedt het kansen voor verduurzaming, de energietransitie en klimaatadaptatie van zowel vastgoed als de leefomgeving. Een ander voorbeeld is het stimuleren van recreatie en toerisme. Dit geeft een stimulans aan onze economie, maar zorgt gelijktijdig ook voor een toename aan mobiliteit én voor druk op ons buitengebied en de daarin aanwezige natuur. Het buitengebied krijgt daarnaast de komende jaren te maken met meerdere ruimteclaims vanuit verschillende invalshoeken, daar waar het gaat over natuurontwikkeling, de energietransitie en klimaatadaptatie.

De zeven thema's worden navolgend toegelicht en waar nodig verbeeld in kaartbeelden. Per thema worden de uitspraken, richtlijnen en keuzes van belang voor de toekomst van Roerdalen aangeduid en worden verbindingen gelegd met andere thema's. Per thema zijn een aantal concrete focuspunten gedefinieerd. De focuspunten vormen tevens ijkpunten waarop beoordeeld wordt of toekomstige initiatieven en ontwikkelingen bijdragen aan de leidende principes van deze omgevingsvisie.

4.2 Thema Samen Roerdalen

Roerdalen heeft een rijk en cultureel verenigingsleven. Saamhorigheid, gemeenschapszin en 'samen doen' zijn hierbij kernbegrippen. Deze sociale structuur zorgt ervoor dat veel mensen hun geluk vinden in Roerdalen en zich hier thuis voelen. Dit draagt bij aan de leefbaarheid van onze wijken. Naast een actief en bloeiend verenigingsleven zijn in onze dorpen de alledaagse voorzieningen aanwezig. Voor de overige voorzieningen die niet in Roerdalen aanwezig zijn, wordt de verbinding gezocht met het nabijgelegen stedelijke gebied zowel in Nederland als Duitsland.

De aanwezigheid van voorzieningen (commercieel en maatschappelijk) en het verenigingsleven is echter géén vanzelfsprekendheid wanneer je kijkt naar de opgaves, trends en ontwikkelingen die op ons af komen (hoofdstuk 2). Deze trends en ontwikkelingen zorgen voor een spanningsveld. Als gemeenschap wil je natuurlijk de bestaande voorzieningen in alle kernen behouden. Het behoud van deze voorzieningen staat of valt natuurlijk ook met de mensen die hier gebruik van maken. Voor commerciële functies is deze lijn vanzelfsprekend scherper dan bij sociaal maatschappelijke voorzieningen. In Roerdalen hanteren we voor maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, sportaccommodaties en gemeenschapshuizen de afweging dat er balans moet zijn tussen de maatschappelijke gelden die geïnvesteerd worden in een voorziening én het maatschappelijk draagvlak, de gebruikers, voor deze voorziening. Wanneer dit niet meer in verhouding is vraagt dit om het maken van een nieuwe afweging. Die afweging moet altijd gebaseerd zijn op maatwerk.

Keuzes worden niet enkel door de het systeem gemaakt, maar in gesprekken met mensen en op basis van de feitelijke situatie. Zo doen we dat in Roerdalen. De belangrijkste maatschappelijke voorzieningen staan per kern weergegeven op de dorpskernkaarten (zie thema Wonen in Roerdalen).

We zien trouwens ook veel veerkracht (het aanpassen aan veranderende omstandigheden) en initiatief (het starten van iets nieuws). Deze nieuwe initiatieven (commercieel en/of maatschappelijk) omarmen we en krijgen ruimte om te groeien. Hetzelfde geldt uiteraard voor bestaande functies, voorzieningen die bijdragen aan de vitaliteit van onze gemeenschap. Maar ook aan een openbare ruimte die bijdraagt en uitnodigt tot verbinding, zoals speelplekken, parken en ontmoetingsplekken. In Roerdalen werken we aan geluk. We doen dit vanuit het programma 'Klein Geluk uit Roerdalen'. Inmiddels ontstaan er uit de 'klein geluk' gedachte steeds meer mooie sociale en maatschappelijke initiatieven en verbindingen tussen mensen. Een aantal initiatieven, zoals de gelukplekken en de kinder(geluk)plekken is ook buiten zichtbaar. Dit soort verbindingen vinden we belangrijk. De mogelijkheid om elkaar te ontmoeten vormt de basis voor begrip en draagvlak. Het draagt daarmee bij aan een veerkrachtigere samenleving.

Kortom we zien de toekomst, gelukkig en met vertrouwen tegemoet!

Focuspunten thema Wonen in Roerdalen:

- **Inzetten op 'Klein Geluk uit Roerdalen' (saamhorigheid, gemeenschapszin en 'samen doen').**
- **Balans tussen draagvlak en investeringen in maatschappelijke voorzieningen.**
- **Focus op bestaande commerciële- en maatschappelijke voorzieningen in de kernen én ruimte bieden aan nieuwe initiatieven.**

4.3 Thema Wonen in Roerdalen

Aantrekkelijk wonen en leven

Met zes dorpskernen en acht buurtschappen, ingebed in een landelijke- en groene omgeving, is het uitstekend wonen in Roerdalen. Naast het groene en landelijke karakter zijn de eigen identiteit, uitstraling en het dorpse karakter pijlers die zorgen dat het in Roerdalen voor iedereen prettig wonen is. De leefbaarheid wordt verder bepaald door de aanwezigheid van basisvoorzieningen en de fysieke bereikbaarheid van een breder aanbod in het nabij gelegen stedelijke gebied, zowel in Nederland als in Duitsland. Naast deze fysieke bereikbaarheid groeit ook het belang van een goede digitale bereikbaarheid voor de inwoners van onze dorpskernen en buurtschappen. Tot slot zijn ook aanwezige saamhorigheid en het rijke culturele en verenigingsleven bepalende factoren. Om te borgen dat het ook echt voor iedereen in Roerdalen prettig wonen is zetten we een kwalitatief goed woningaanbod en gemengde wijken met daarbinnen een gezonde diversiteit aan inwoners. We vinden het bovendien belangrijk dat iedereen een volwaardige plek heeft in onze maatschappij (zie ook het thema Samen Roerdalen) en hier gezond en veilig kan wonen (zie ook het thema Gezond en veilig Roerdalen). Dit geldt voor alle inwoners, ook voor mensen die hier tijdelijk wonen voor het verrichten van (seizoensgebonden)arbeid.

Demografische ontwikkelingen

Toch is waakzaamheid geboden. Demografisch gezien is er in Roerdalen sprake van vergrijzing en ontgroening. Als gevolg hiervan verandert de huishoudenssamenstelling waarbij het aantal personen per huishouden afneemt. Het is van belang om onze woningvoorraad daarop aan te laten sluiten door het realiseren van 0-treden woningen of woonconcepten met een zorgcomponent. Daarnaast willen we ook voldoende betaalbare woningen voor starters en jonge gezinnen bouwen en in voorraad hebben. Hiermee bieden we kansen aan jongeren om binnen Roerdalen hun wooncarrière te starten. Dit kan door nieuwbouw maar ook door het creëren van doorstroming in de bestaande woningvoorraad. Kortom, als het gaat om onze woningen streven we naar een gezonde evenwichtige verdeling van koop, middenhuur en sociale huurwoningen. Hiermee zetten we in op het behoud van een gezonde mix (diversiteit) aan inwoners, zowel in leeftijd als achtergrond.

Kwaliteit van de bestaande woningvoorraad

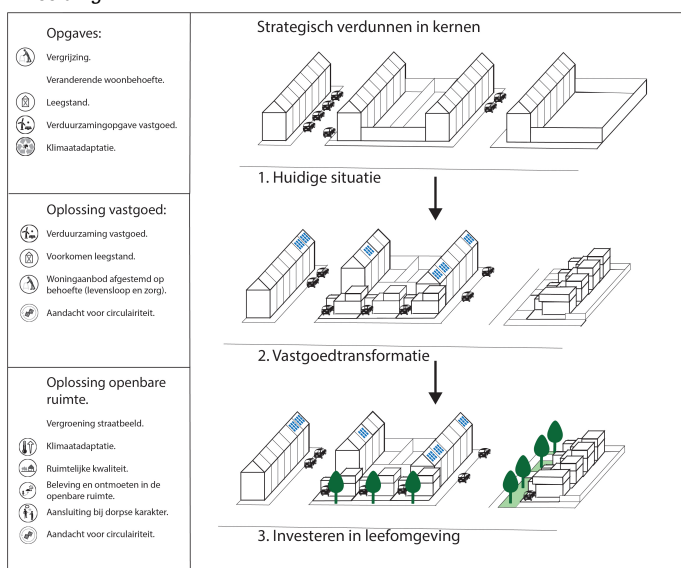
Aanvullend op de demografische ontwikkeling vraagt ook de fysieke kwaliteit van de bestaande woningvoorraad om aandacht. Het betreft zowel woningen in particulier bezit als woningen in eigendom van de woningcorporaties. Voor alle zes de dorpskernen in Roerdalen geldt dat deze in de periode tussen 1950 en 1980 fors gegroeid zijn. Veel woningen die in deze periode gebouwd zijn, staan nu voor een verduurzamingsopgave (energiegebruik en isolatie). Ditzelfde geldt voor de openbare ruimte die, mede door de hoge bebouwingsconcentraties, vaak stenig van opzet is en veelal gericht is op parkeren. Gelet op de opgaves op het gebied van klimaatadaptatie en de energietransitie zijn deze buurten en wijken nu extra kwetsbaar.

Strategisch verdunnen

Strategisch verdunnen vormt één van de oplossingsrichtingen om de kwaliteit van de woningvoorraad, binnen de dorpskernen van Roerdalen, op peil te houden. Het biedt met name een oplossing voor de naoorlogse uitleggebieden, ontwikkeld in de jaren '50 tot jaren '80 van de vorige eeuw. Strategisch verdunnen wil niet automatisch zeggen dat er grootschalige herstructureringsprojecten – met sloop en nieuwbouw – noodzakelijk zijn. Strategisch verdunnen kan ook vorm krijgen door op specifieke plekken in een wijk een deel van de bebouwing te slopen. De vrijgekomen ruimte wordt benut voor de herbouw van woningtypes die aansluiten bij de behoefte. Bijvoorbeeld levensloopbestendige woningen voor senioren of woningen voor starters. Deze vastgoedontwikkeling (zie voorbeeld in afbeelding) kan direct worden gebouwd conform de nieuwste eisen ten aanzien van energie en duurzaamheid. Het woord verdunning richt zich daarnaast op de verhouding tussen bebouwing (omvang én aantal eenheden) en openbare ruimte. Het is dan ook nadrukkelijk de bedoeling de ontstane ruimte wordt benut om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren zodat deze beantwoordt aan maatschappelijke opgaves op het gebied van klimaatadaptatie en verduurzaming (zoals de opvang en berging van hemelwater, parkeren of elektrische laadpalen). Tevens kan met herinrichting een bijdrage geleverd worden aan beleving en vergroening van het gebied. Dit willen we graag doen in lijn met het dorpse karakter. Tot slot staat ook het behoud van sociale structuur en samenhang centraal bij het strategisch verdunnen.

Op de kaarten in Bijlage 3 - Dorpskernkaarten zijn per dorpskern potentiële verdunningsgebieden weergegeven. De aanduiding '*zoekgebied strategisch verdunnen*' betekent uiteraard niet dat er in deze gebieden meteen gesloopt gaat worden. Dit zijn de gebieden die we als eerste willen onderzoeken op hun huidige gebruik op kansrijkheid om te verdunnen. Op basis van die onderzoeken willen we graag met de stakeholders én de omgeving concrete plannen ontwikkelen richting de toekomst.

Afbeelding 7

Strategisch verdunnen in kernen

Gemeente Roerdalen

Bouwen voor de behoefte

Woningbouw is een belangrijk speerpunt voor de gemeente Roerdalen. Binnen onze dorpskernen is en blijft het mogelijk om projecten te ontwikkelen. Randvoorwaarde is hierbij wel dat wordt gebouwd in lijn met de behoefte én dat de plannen moeten passen binnen de provinciale en regionale beleidskaders. Hierbij kijken we niet alleen naar autonome cijfers, maar ook naar ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de woonbehoefte. Voorbeelden hiervan zijn de grootschalige industriële ontwikkelingen over de grens in het Duitse Elmt en de ontwikkelingen rondom Brainport Eindhoven. Hetzelfde geldt voor de mogelijke toename van mensen die, als gevolg van veranderende werkomstandigheden (meer thuiswerken), bewust kiezen voor het wonen in een landelijke- en natuurlijke omgeving. Dit soort ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de behoefte vraag in Roerdalen. Deze behoefte richt zich in ieder geval op levensloopbestendige woningen, aan concepten die voorzien in wonen in combinatie met zorg en aan woningen voor starters, jongeren en (jonge) gezinnen. Omdat de verwachting is dat de behoefte vraag hier in de toekomst aanleiding toe geeft liggen de toekomstige woningbouwlocaties binnen de aangeduide kerngrenzen. Of het nu gaat om strategisch verdunnen of om andere bouwplannen en woonconcepten, als gemeente ontwikkelen we dit uiteraard niet alleen. We zoeken hierbij de verbinding en werken samen met onze ketenpartners en marktpartijen.

Bouwen binnen de dorpskern

Voor woningbouwplannen geldt dat deze moeten passen binnen het dorps karakter van onze gemeente. De focus ligt daarnaast op het bouwen binnen de aangeduide dorpskern. Binnen deze aangeduide dorpskernen liggen ook locaties die nu nog buiten het bestaande bebouwde gebied vallen en potentieel geschikt zijn voor de ontwikkeling van woningbouw. De dorpskern begrenzing is weergegeven op de dorpskernenkaarten (Bijlage 3 - Dorpskernenkaarten). Naast de zes dorpskernen hebben ook buurtschappen Etsberg en het Reutje een grens om de kern. De overige buurtschappen niet. Met het aanbrengen van focus op het bouwen binnen de aangeduide dorpskern voorkomen we dat we, over enkele decennia, dorpskernen hebben met weliswaar aantrekkelijke kernrandzones, maar met een leegstaand en verpauperd dorps hart. We hebben daarbij oog voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Dit betekent dan ook dat we in sommige gevallen kiezen voor woningbouw op locaties die nu nog een ander gebruik kennen om verdere versterking in de huidige bebouwde omgeving te voorkomen en in de kernen ook ruimte te houden voor groen en wateropgaven. Kortom we zetten daarmee in op het behoud en de verdere versterking van vitale dorpen. In Vlodrop, ten noorden van de Angsterweg, ligt een zoekgebied voor woningbouw en/of bedrijvigheid. Op basis van nader onderzoek zal de definitieve invulling van dit gebied nog bepaald worden.

Economische concentratiegebieden

In de huidige situatie liggen economische voorzieningen, zoals winkels en horeca verspreid door de dorpskernen. Veranderend consumentengedrag en individualisering zetten het draagvlak voor deze voorzieningen onder druk. We zetten daarmee allereerst in op behoud van voorzieningen en denken mee met ondernemers. Dit wil echter niet zeggen dat we in Roerdalen geen ruimte meer bieden voor nieuwe initiatieven, in tegendeel. Wél willen we deze nieuwe initiatieven zo veel mogelijk concentreren zodat de bestaande voorzieningen elkaar aanvullen en versterken. Per dorpskern hebben we deze gebieden op de kaart weergegeven als *'concentratiegebied voorzieningen'*.

Wonen en werken aan huis

Mede ingegeven door technologische innovatie zien we in de toekomst een samenleving waarin wonen en werken meer in elkaar overlopen. We bieden dan ook mogelijkheden om, binnen onze dorpskernen, de combinatie van wonen en kleinschalige bedrijvigheid mogelijk te maken. Dit vraagt ook om fysiek ruimtelijke kaders, bijvoorbeeld om het thuiswerken in de fysieke leefomgeving te faciliteren. Dit kan in de vorm van het toestaan van aan- en bijgebouwen bij de eigen woning. Afhankelijk van de aard en omvang vraagt dit om kaders voor een goede ruimtelijke inpassing.

Dorsparken

We zetten in op een duurzame, groene, sociaal verbonden en klimaat adaptieve openbare ruimte. Een openbare ruimte die verbindt, waar mensen graag verblijven én in beweging komen. Waar gezondheid, zowel fysiek als mentaal, centraal staat. Om dit kracht bij te zetten hebben we in een aantal kernen specifieke plekken aangeduid als *'dorpark'*. Naast het behoud van het groene karakter stimuleren we op deze plekken sociaal maatschappelijke initiatieven die inwoners met elkaar verbinden.

Kernrandzone

We zetten in op vitale dorpskernen en een aantrekkelijk buitengebied. Beide plekken komen samen in de kernrandzone. We hechten daarom waarde aan een kwalitatief goede overgang tussen dorpskern en buitengebied. In het verleden was er nauwelijks aandacht voor een zorgvuldige overgang tussen bebouwd gebied en buitengebied. Dat heeft ertoe geleid dat deze overgangszones qua kwaliteit vaak te wensen over laten. Juist in deze kernrandzone komen verschillende opgaves samen en liggen er kansen voor verbinding. Denk bijvoorbeeld aan het versterken van de identiteit en het dorpse karakter, zowel vanuit landschappelijk als cultuurhistorisch perspectief. Daarnaast biedt deze kernrandzone mogelijkheden voor het realiseren van opgaves op het gebied van klimaatadaptatie of energie. Daarnaast kan een impuls gegeven worden aan de toegankelijkheid van het gebied en het verfijnen van het routenetwerk (recreatieve ommetjes). De *'kernrandzones'* zijn in Bijlage 3 - Dorpskernkaarten gedetailleerd weergegeven.

Focuspunten thema Wonen in Roerdalen:

- **Behoud van het dorpse karakter.**
- **Bouwen naar behoefte voor eigen en toekomstige inwoners.**
- **Het voorkomen van leegstand.**
- **Strategisch verdunnen op specifieke locaties.**
- **Bouwen binnen de aangeduide dorpskernen.**
- **Economische concentratiegebieden voor het behoud van vitale dorpskernen.**
- **Verduurzaming en klimaatadaptatie van vastgoed en openbare ruimte.**
- **Realisatie van dorsparken ten behoeve van klimaatadaptatie, vergroening, gezondheid en ontmoeting.**

dus nog een stevige opgave daar waar het gaat om natuurontwikkeling. De opgave voor het realiseren van nieuwe natuur komt voort uit Europees (Natura 2000 en soortenbeleid) en Rijksbeleid (Natuurnetwerk Nederland) en het provinciale beleid. De opgave betreft in totaal ruim 360 hectare.

Hiervan heeft circa 158 hectare prioriteit omdat het is gelegen in of gerelateerd is aan Natura 2000-gebieden (Gedeputeerde Staten Provincie Limburg, 2020). Daarnaast is deze prioritaire opgave in het kader van het soortenbeleid heel erg belangrijk voor het behoud van bijvoorbeeld de uiterst zeldzame standvlinder; het Donker Pimpernelblauwtje.

Deze prioritaire opgave wordt ingezet voor het creëren van robuuste ecologische verbindingen tussen natuurgebieden. De ecologische verbindingen zijn de verbinding tussen het Roerdal, de bovenloop van de Vlootbeek en noord-zuid verbinding. Het Flinkeven is van belang als leefgebied voor het Donker Pimpernelblauwtje. De overige hectares zijn minder prioritair, maar maken wel deel uit van de totale opgave. De ligging van deze opgave is weergegeven op het provinciaal Natuurbeheerplan (Provincie Limburg, 2021). Kijkend naar de hiervoor benodigde grond dan gaat kwaliteit voor kwantiteit. Het realiseren van gewenste natuurdoeltypen en doelsoorten (planten en dieren) staat centraal. Het versterken en opwaarderen van reeds bestaande natuur behoort tot de mogelijkheden evenals agrarisch natuurbeheer (bijvoorbeeld door het realiseren van bloemrijke akkerranden). De gemeente is daarnaast terughoudend met het realiseren van nieuwe natuur op overige plekken in het buitengebied, met name in het grootschalige cultuurlandschap, omdat dit gebied meerdere gebruikers kent.

Agrarische sector

Ons buitengebied is ook nadrukkelijk een werklandschap. De agrarische sector is door de eeuwen heen bepalend geweest voor de hedendaagse vorm van ons landschap. Veel agrariërs verdienen, vaak al generaties lang, hun boterham met tuinbouw, akkerbouw en veeteelt. Hun aanwezigheid gaat daarmee verder dan alleen de fysieke plek in het landschap, de agrarische cultuur zit verankerd bij veel inwoners. Agrariërs en agrarische activiteiten zijn daarmee onlosmakelijk verbonden met Roerdalen. De sector staat echter voor een aantal stevige uitdagingen die ook hun weerslag (gaan) hebben op de fysieke leefomgeving. Denk aan rentabiliteit, de verduurzamingsopgave, de noodzaak om te innoveren, het maatschappelijk draagvlak, veranderingen in wet- en regelgeving én bedrijfsopvolging. Uitgangspunt in deze omgevingsvisie is dat wordt toegewerkt naar een innovatieve, duurzame en toekomstbestendige sector met gezonde agrarische familiebedrijven (functionele agrarische bedrijven). Hoe deze transformatie (verandering) naar een meer circulair productieproces er concreet uit ziet, zal de komende decennia blijken. Op een aantal plekken in Nederland wordt bijvoorbeeld gewerkt aan concepten zoals kringlooplandbouw of agro-ecologische landbouw. Bij dit concept wordt er niet meer land en grondstoffen voor landbouw gebruikt, dan noodzakelijk is om ons voedsel te produceren. We waarderen als gemeente daarnaast ook de maatschappelijke initiatieven gericht op alternatieve vormen van landbouw en veeteelt, zoals het oprichten van

voedselbossen en herenboerderijen. Ook aan deze initiatieven geven we de ruimte. We beseffen echter dat het voor agrarische bedrijven, naast maatschappelijk verantwoord, ook economisch rendabel moeten kunnen opereren. De gemeente Roerdalen wil deze transformatieopgave faciliteren.

In de structuurvisie Roerdalen 2030 is opgenomen dat in het agrarisch-recreatief gebied géén nieuwvestiging van agrarische bedrijven mogelijk is en ook geen intensieve veehouderij en glastuinbouw.

Verplaatsing van agrarische bedrijven naar een nieuwe locatie binnen de gemeente is alleen onder voorwaarden mogelijk. Vanuit onze ambitie gericht op het groene en landelijke karakter van onze gemeente, bieden we met de Omgevingsvisie Roerdalen 2050, in het open cultuurlandschap ruimte voor nieuwe en verplaatsende agrarische bedrijven (met uitzondering van intensieve veehouderij en glastuinbouw). Dit doen we onder voorwaarden dat het bedrijf en haar bedrijfsvoering een duurzaam en innovatief karakter heeft. Daarnaast moet nieuwvestiging en verplaatsing, direct of indirect, leiden tot sloop van verouderde of vrijkomende agrarische bebouwing elders binnen de gemeente. Voor intensieve veehouderij is enkel nog ruimte binnen het bestaande Landbouwwontwikkelingsgebied (LOG). In de andere gebieden en landschapstypes is geen nieuwvestiging mogelijk. Uitbreiding van bestaande bedrijven is in beginsel in alle landschapstypes mogelijk, maar uiteraard alleen als wordt voldaan de milieuwetgeving. Vanwege de ingrijpende (negatieve) invloed op het landschap worden er nergens mogelijkheden geboden voor nieuwe glastuinbouw. Er is alleen, onder voorwaarden, ruimte voor uitbreiding van bestaande glastuinbouw tot een totaalomvang van maximaal 2.500 vierkante meter, mits de behoefte van uitbreiding wordt aangetoond. Ook bieden we ruimte voor het toestaan van

tijdelijke teelt ondersteunende voorzieningen (bijvoorbeeld hagel- en regenkapten) om onder gecontroleerde omstandigheden en duurzaam te kunnen telen. Eveneens wordt ruimte geboden aan containervelden en boogkassen mits deze aansluiten aan de agrarische bouwvlakken.

Voor agrariërs die activiteiten staken is daarnaast perspectief noodzakelijk om invulling te geven aan vrijkomende agrarische bebouwing. Uitgangspunt is het voorkomen van leegstand, verloedering en ondermijning. Afhankelijk van de locatie zijn kleinschalige recreatie, wonen én kleinschalige bedrijvigheid mogelijke alternatieve invullingen. Voor deze alternatieven geldt uiteraard een goede ruimtelijke inpassbaarheid en het scheppen van duidelijke kaders zodat de ruimtelijke kwaliteit, ook naar de toekomst toe geborgd blijft. Voor het her invullen van vrijkomende agrarische bebouwing wordt nadat de omgevingsvisie is afgerond separaat beleid opgesteld.

Klimaatadaptatie en landschap

We krijgen te maken met steeds meer extremen in ons klimaat. Periodes van hitte, extreme neerslag en langdurige droogte zullen de komende jaren vaker voorkomen. Dit stelt ons voor uitdagingen, zowel in het stedelijke- als landelijke gebied. Enerzijds zijn maatregelen noodzakelijk om uitstoot van schadelijke emissies te reduceren en daarmee de klimaatsverandering op de langere termijn af te remmen.

Anderzijds zijn oplossingen nodig voor effecten de geschetste extremen, bijvoorbeeld de periode van droogte en de dalende grondwaterstand. Samen moeten we op zoek naar duurzame oplossingen in grondgebruik en aanpassingen in ons watersysteem (voorkomen van overlast en vasthouden van water). Zie hiertoe ook het thema Duurzaam Roerdalen en Wonen in Roerdalen.

Energietransitie en landschap

Als gemeente hebben we ook een opgave om te voldoen aan de afspraken uit het klimaatakkoord. Dat betekent dat we richting 2050 onze CO₂ fors moeten verminderen om op nul uit te komen. We hebben hierbij ook de opgave om op een duurzame manier onze energie op te wekken. Voor deze opgave kijken we ook naar ons buitengebied. Met name voor het realiseren van zonnenvelden en het plaatsen van windmolens. Vanzelfsprekend heeft dit impact op ons landschap én op het grondgebruik. Vanuit de kwaliteit van het landschap sluiten we dan ook een aantal gebieden uit. In deze gebieden willen geen zon en/of windenergie opwekken. In het thema Duurzaam Roerdalen beschrijven we deze gebieden. Dit wil overigens niet zeggen dat deze ontwikkelingen op andere plekken in onze gemeente zondermeer zijn toegestaan. De gemeente werkt parallel aan het tot stand komen van de omgevingsvisie aan een afwegingskader voor zon- en wind energie. Hierin leggen we vast waar we initiatieven aan toetsen.

Los van het duurzaam opwekken van energie hebben we in Roerdalen ook op een ander vlak te maken met de energietransitie. Het beëindigen van de bruinkoolwinning in Duitsland leidt in de toekomst tot een toename van de stijghoogte in de diepe pakketten van de Roerdalslenk. Een significante (forse), permanente fluctuatie (schommeling) in het grondwaterpeil kan schade aan de natuur en de bebouwde omgeving veroorzaken. De consequenties van deze stijging zijn op dit moment nog niet bekend. Als gemeente volgen wij deze ontwikkeling, alsmede de afspraken die hierover in grensoverschrijdend verband worden gemaakt, nauwlettend.

Recreatie en landschap

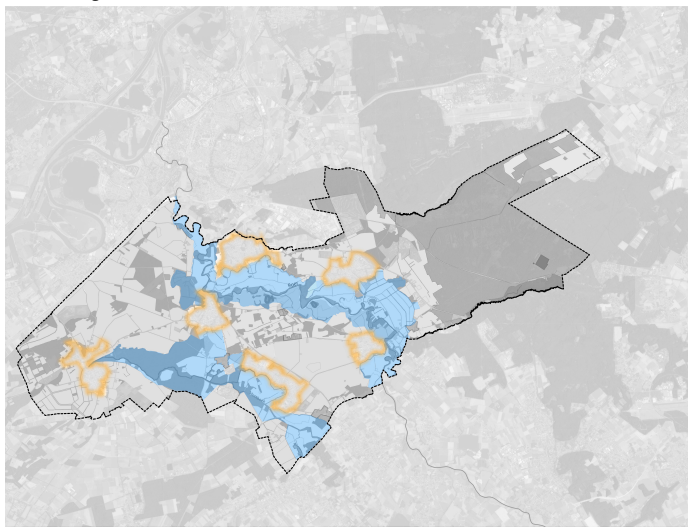
Met haar grote diversiteit aan landschappen is Roerdalen voor veel mensen, inwoners en bezoekers, een aantrekkelijke gebied om te recreëren. Dit kan zowel extensief, denk hierbij aan wandelen of fietsen, of intensief via dagrecreatieve voorzieningen en verblijfsrecreatie. In zijn algemeenheid geldt hierbij het uitgangspunt dat de recreatieve en toeristische toegankelijkheid van het buitengebied intensief is op plekken waar dit geen bezwaar vormt en extensief is waar dit noodzakelijk wordt geacht in relatie tot andere belangen (zoals leefbaarheid, bedrijvigheid, veiligheid en natuur).

Focuspunten thema Landelijk en Natuurlijk Roerdalen:

- **Behouden en uitdragen van landelijke- en natuurlijke karakter, specifiek de verschillende landschapstypen.**
- **Natuurontwikkeling.**
- **Bewaken balans tussen ruimte vragende functies.**
- **Klimaatadaptatie en energietransitie.**
- **Behoud van cultuurhistorische waarden bij de ontwikkeling van nieuwe initiatieven.**
- **Werken aan een duurzame, innovatieve en toekomstbestendige agrarische sector.**
- **Aandacht voor ruimtelijke- en landschappelijke inpassing van nieuwe ontwikkelingen.**

Bouwstenen landschap Roerdalen

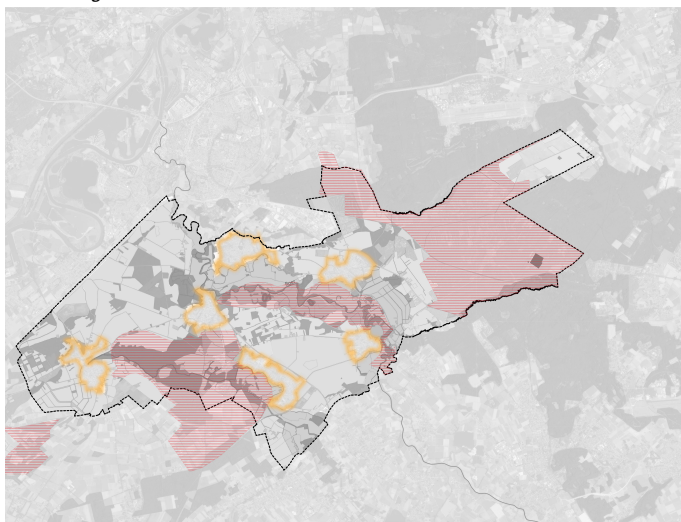
Afbeelding 9

Beekdallandschap

Gemeente Roerdalen

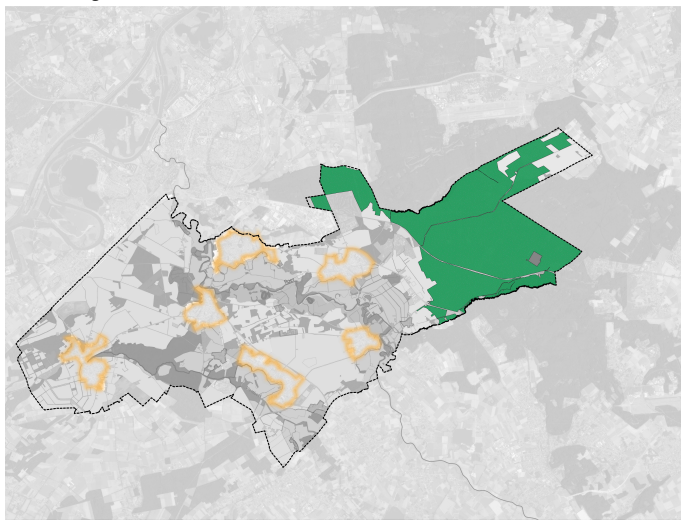
Afbeelding 10

Stillegebieden

Gemeente Roerdalen

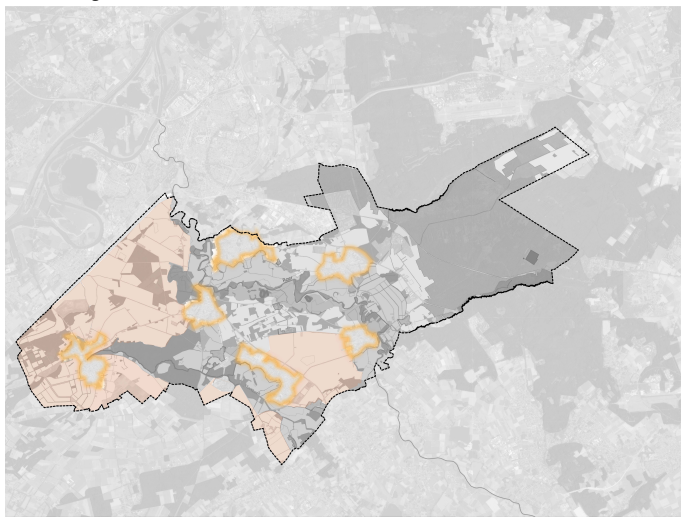
Afbeelding 11

De Meinweg

Gemeente Roerdalen

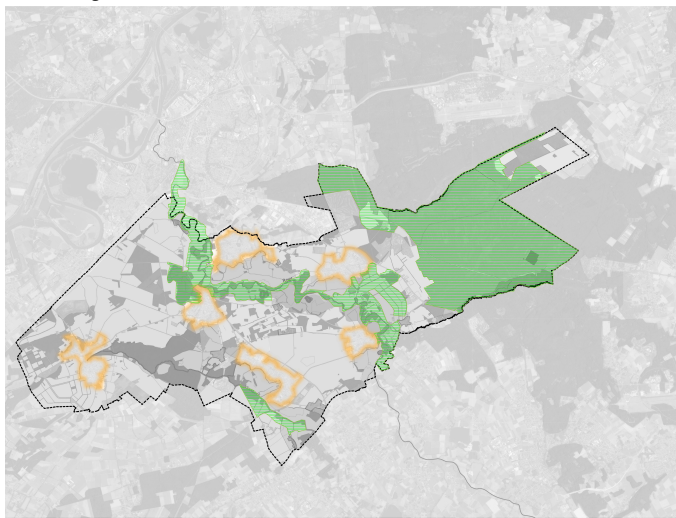
Afbeelding 12

Open cultuurlandschap

Gemeente Roerdalen

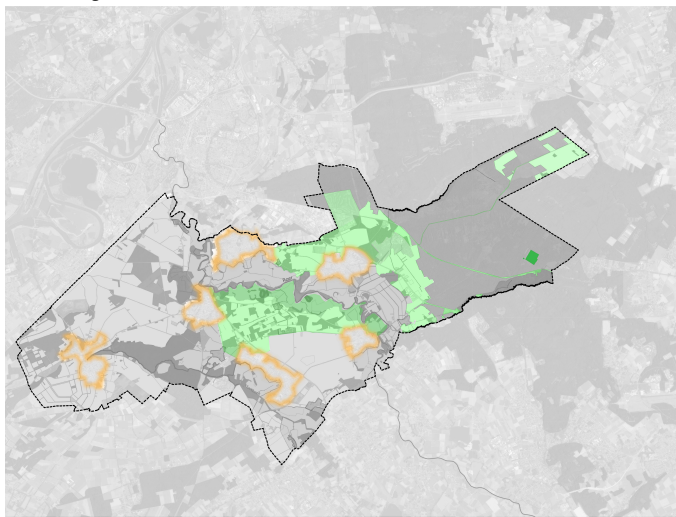
Afbeelding 13

Natura 2000-gebieden

Gemeente Roerdalen

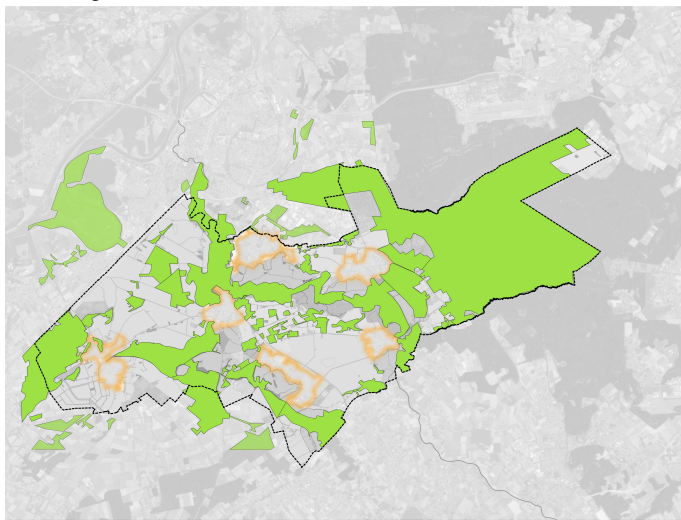
Afbeelding 14

Bos- en mozaïeklandschap

Gemeente Roerdalen

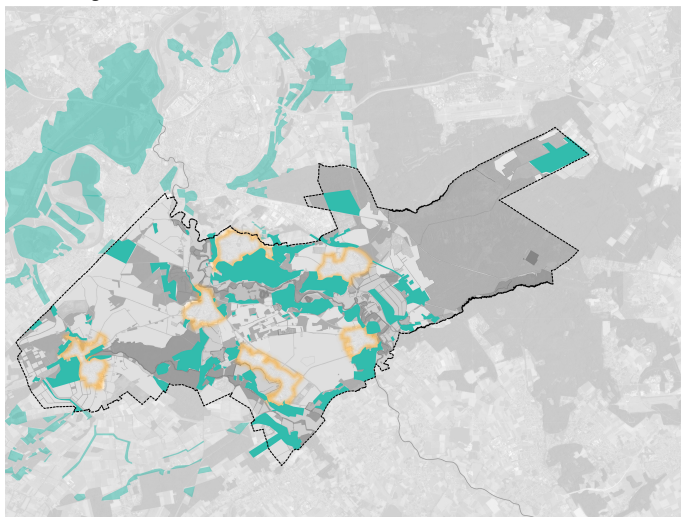
Afbeelding 15

Goudgroene zone

Gemeente Roerdalen

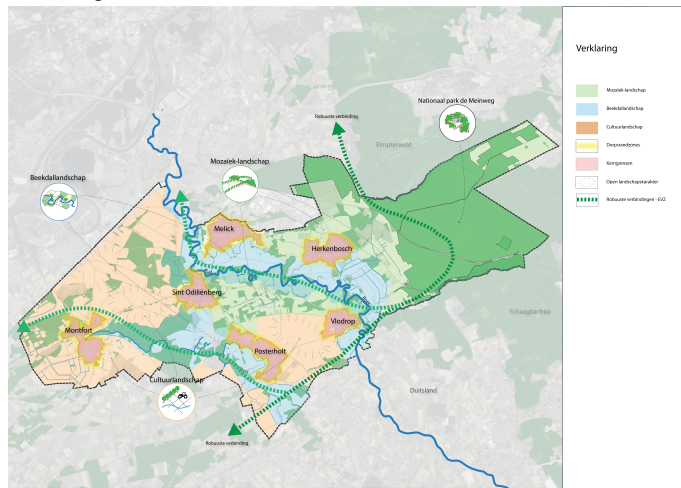
Afbeelding 16

Groenblauwe mantel

Gemeente Roerdalen

Afbeelding 17

Themakaart Landelijk en Natuurlijk Roerdalen

Gemeente Roerdalen

4.5 Thema Toeristisch Roerdalen

Recreatieve waarde

Het prachtige cultuur- en natuurlandschap, met als absoluut icoon grensoverschrijdend Nationaal Park De Meinweg, maakt Roerdalen uniek. Je vindt hier een rijke combinatie van uitgestrekte bossen, heidevelden en beekdalen waar talloze diersoorten zich thuis voelen. Daarnaast beschikt Roerdalen over een prachtige cultuurhistorie met het kasteel, de ruïne, verschillende landgoederen, molens en musea. Veel inwoners en bezoekers laten zich al verrassen door de mooie plekken die onze gemeente te bieden heeft. Het extensief recreëren (wandelen, fietsen, paardrijden, sporten) voegt daarmee echt iets toe aan het wonen in Roerdalen. Ook bezoekers van buiten de gemeente genieten volop van rust, ruimte, natuur en landschapsschoon. Men doet dit als daguitstapje, maar zeker ook vanuit een meerdaags verblijf.

Toch zijn er mogelijkheden om Roerdalen nog nadrukkelijker te positioneren vanuit toeristisch perspectief. Dit maakt de sector ook vanuit economisch oogpunt aantrekkelijk voor Roerdalen. Er liggen kansen in het verbinden van verschillende mooie plekken, bijvoorbeeld door samenwerking, in de vorm van arrangementen of door optimalisatie van het fysieke netwerk. Ten aanzien van het routenetwerk kijken we zowel naar het lokale knooppuntensysteem voor wandelaars en fietsers, maar ook naar de Nationale Wandelpaden (voor Roerdalen het Pieterpad) en streekpaden (voor Roerdalen het Streekpad Maas- Nijderhrein). Optimalisatie van het routenetwerk gaat ook nadrukkelijk over veiligheid. We hebben aandacht voor de knelpunten waarbij sprake is van een spanningsveld tussen het agrarisch landbouwverkeer en het recreatieve gebruik.

Balans tussen natuurontwikkeling en beleving

Ontwikkeling van de dag- en verblijfsrecreatieve sector gaat vanzelfsprekend 'hand in hand' met het behoud van aanwezige natuurwaarden. Dit geldt uiteraard niet alleen voor gebruik door toeristen maar ook onze eigen inwoners. In de 'natuurlijk en ecologisch waardevolle gebieden' zijn recreatief-toeristische ontwikkelingen mogelijk, indien deze geen of beperkte negatieve invloed hebben op de natuur- en landschapswaarden. In 'agrarisch-recreatieve' gebieden zijn echter ruimere mogelijkheden voor recreatief-toeristische ontwikkelingen omdat hier andere natuur- en landschapswaarden zijn. Uitzondering vormt het gebied rondom het landbouwonwikkelingsgebied (LOG), dit vanwege het intensieve karakter van de agrarische activiteiten. Tenslotte ontstaan er mogelijk ook kansen voor het zichtbaar en beleefbaar maken van archeologische waarden in onze gemeente.

Ruimte voor initiatief

Roerdalen zet in op een verdere versterking en ontwikkeling van het toeristisch-recreatief aanbod om hiermee een impuls te kunnen geven aan de plaatselijke economie. Goed passende recreatief-toeristische bedrijven en specifiek ook horeca, zijn belangrijk voor de gemeente, die deze wil behouden. Hier willen

we meewerken aan verdere ontwikkeling. De wijze waarop is onder ander ook vastgelegd in de horeca visie van Roerdalen (Gemeente Roerdalen, mei 2018). In relatie tot de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 is het van belang om hierbij te benadrukken hoe we omgaan met toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. In onze kernen ondersteunen we als gemeente, vanuit een positieve insteek, nieuwe toeristisch-recreatieve ontwikkelingen en initiatieven.

Vooraf initiatieven die inzetten op (regionale) samenwerking. Voor wat betreft ons buitengebied zien we kansen in de natuurlijk en ecologisch minder waardevolle gebieden. Zo liggen er in het ‘open cultuurlandschap’ ruimere mogelijkheden voor recreatief-toeristisch (mede)gebruik en landbouw met verbrede doelstellingen. Voorwaarde is daarbij dat de landelijke structuur niet wordt aangetast. Grote en potentieel ontwrichtende (horeca) activiteiten passen niet binnen ons buitengebied. Initiatieven waarbij toeristisch-recreatieve ontwikkelingen gecombineerd worden met cultuurhistorisch waardevolle bebouwing en/of landschapselementen vragen om maatwerk. Hierbij is instandhouding van cultuurhistorie in ieder geval een leidend principe.

Specifiek voor bestaande toeristisch-recreatieve bedrijven én nieuwe initiatieven in en rondom de Meinweg is de gebiedsvisie ‘Belevingspark de Meinweg’ (voorheen ‘Gouden Driehoek’), opgesteld. Ondernemers, instanties en de gemeente werken samen om de ontwikkeling van concrete initiatieven te bewerkstelligen en zo recreatie, toerisme, natuurontwikkeling én beleving te versterken. Deze gebiedsvisie wordt de komende periode nader uitwerkt. Naast deze concrete gebiedsvisie is het natuurlijk ook mogelijk om op andere plekken, buiten het gebied de Meinweg, of op onderwerpen de samenwerking op te zoeken en initiatieven te ontplooiën. We vinden het wel belangrijk dat deze initiatieven kwaliteit hebben en iets toevoegen aan het bestaande aanbod. In het buitengebied ontstaat naar verwachting ruimte voor nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven. Bijvoorbeeld bij de omvorming of verbreding van agrarische functies. Het toevoegen van kleinschalige kampeervoorzieningen en/of een bed and breakfast passen hier goed. Ook andere vormen van toerisme, gericht op specifieke doelgroepen, passen in Roerdalen. Denk hierbij aan educatie, bezinningstoerisme en ruimte voor kleinschalige duurzame ondernemers.

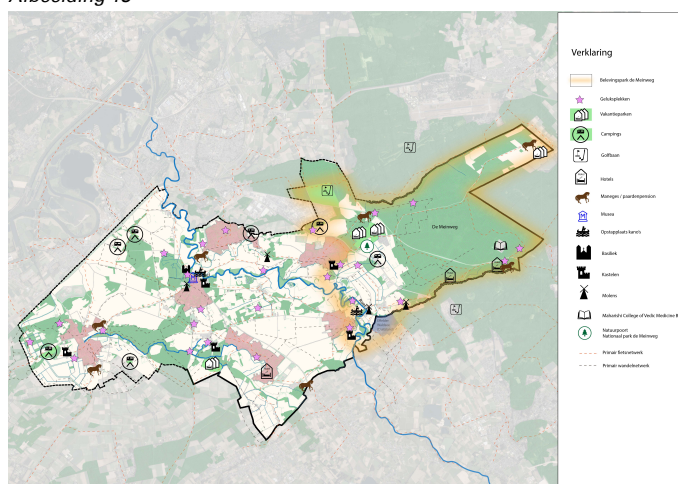
Focus op kwaliteit

Natuurlijk kan van een ongebreidelde groei geen sprake zijn. We streven naar een recreatief aanbod dat aansluit bij de gasten die onze gemeente bezoeken. Kwaliteit van het aanbod staat hierbij centraal en gaat altijd voor kwantiteit. Bij een overaanbod aan voorzieningen dreigt onherroepelijk verloedering met negatieve effecten zoals permanente bewoning en/of ondermijning. Daarnaast bewaken we ook dat de toestroom van bezoekers, in combinatie met eigen inwoners, niet zorgt voor een onevenredige druk op ons buitengebied en onze natuur.

Focuspunten thema Toeristisch Roerdalen:

- **Profileren Roerdalen vanuit toeristisch perspectief.**
- **Versterken recreatieve routenetwerk.**
- **Benutten potentie Belevingspark de Meinweg.**
- **Ruimte voor kleinschalige verblijfsrecreatie in het buitengebied.**
- **Focus op kwaliteit van verblijfsrecreatie.**
- **Bewaken balans tussen behoud en beleving van natuurwaarden.**
- **Faciliteren van initiatieven en concrete plannen die bijdragen aan deze focuspunten.**

Afbeelding 18

Themakaart Toeristisch Roerdalen

Gemeente Roerdalen

4.6 Thema Ondernemend Roerdalen

Verbinden van mensen en kennis

Kijkend naar 2050 dan zien we een gemeente waarin ondernemers nog altijd de ruimte krijgen om te ondernemen. Om dit te bewerkstelligen zetten we in op het verbinden van overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties. Met deze samenwerking willen we een bijdrage leveren aan het ondernemersklimaat, regels vereenvoudigen, faciliteren in arbeidsmarkt en innovatie en kennisontwikkeling stimuleren.

Ruimte voor starters

We geven ruimte aan startende ondernemers. Bij voorkeur op bestaande bedrijfslocaties, maar als het planologisch en milieutechnisch inpasbaar is, dan kan dit bijvoorbeeld ook op andere plekken in de kern (economisch hart) of in vrijkomende agrarische bebouwing in het buitengebied. Wél spreken we vooraf met elkaar duidelijke kaders af, bijvoorbeeld ten aanzien van doorgroei en/of intensivering van activiteiten. De economische activiteit staat op deze plekken immers nadrukkelijk in verbinding met andere functies, zoals het woon- en leefklimaat maar ook mobiliteit en veiligheid.

Kaders voor solitaire bedrijven

We stellen duidelijke kaders aan de (door)ontwikkeling van solitaire bedrijven die gevestigd zijn in kernen en in het buitengebied. Dit faciliteren we alleen indien de bedrijvigheid ook op lange termijn meerwaarde heeft voor onze gemeenschap. Hiermee bedoelen we enerzijds de meerwaarde die het bedrijf levert, bijvoorbeeld ten aanzien van economie en werkgelegenheid. Anderzijds moeten activiteiten blijven passen in de omgeving. Bijvoorbeeld qua milieubelasting en infrastructuur (verkeersgeneratie). Tenslotte kan ontwikkeling alleen indien dit op een verantwoorde wijze landschappelijk wordt ingepast. Op het moment dat deze meerwaarde niet kan worden gegarandeerd gaan we met elkaar in gesprek over bedrijfsverplaatsing.

Stimuleren midden- en kleinbedrijf

Naast bedrijventerrein de Roerstreek, het gedeelde industrieterrein met gemeente Roermond, heeft Roerdalen in een aantal kernen kleinschalige bedrijventerreinen. De verschillende solitaire bedrijven zijn hierbij buiten beschouwing gelaten. Op deze bedrijventerreinen faciliteren we het MKB. Het is voor Roerdalen dan ook belangrijk dat bedrijventerrein hun concurrentiepositie behouden. Om dit te bereiken stimuleren we het parkmanagement op het gebied van samenwerking en innovatie en investeren we in een goed functionerende en aantrekkelijke openbare ruimte. Ook stimuleren we ondernemers die inzetten op verduurzaming van de bedrijfsvoering.

Innovatie van agrarische sector

De agrarische sector is door tal van, reeds benoemde, factoren in beweging. Voor 2050 streven we naar een duurzame, innovatieve en toekomstbestendige sector. We faciliteren de agrarische bedrijven die hier hun bedrijfsvoering op afstemmen. Nieuwe intensieve veehouderijen zijn enkel mogelijk binnen de bestaande kaders van het specifiek daartoe aangewezen landbouwonwikkelingsgebied (LOG). We denken mee met agrarische bedrijven die inzetten op verbreding van bedrijfsactiviteiten of omvorming van functie. Aansluitend op deze omgevingsvisie wordt ten aanzien van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) themagericht beleid uitgewerkt. Hierin worden algemene kaders benoemd die richting geven aan mogelijkheden voor functieverandering. Elke locatie vraagt vervolgens om een maatwerkoplossing. Afhankelijk van de plek denken we hierbij aan kleinschalige verblijfsaccommodaties, wonen, ambachtelijk en/of agrarisch gerelateerde functies. Belangrijk aandachtspunt bij omvorming of verbreding van functies is het maken van een zorgvuldige afweging of nieuwe functies geen onevenredige belemmeringen opleveren voor de reeds in het gebied aanwezige (agrarische) functies of de natuur. Ook de landschappelijke inpassing vormt een belangrijk aandachtspunt bij (her)ontwikkelingen van agrarische bebouwing.

Nieuwe grootschalige industrie

In de directe regio, Roermond, Echt-Susteren maar ook in het Duitse Elmt, zien we verschillende locaties waar nieuwe industrie ontwikkeld wordt. De ontwikkeling van deze gebieden draagt bij aan groei van onze regionale economie. Het vergroot de aantrekkingskracht van onze regio, bijvoorbeeld voor mensen die hier willen komen wonen en werken. Maar ook voor bestaande inwoners, ook in Roerdalen. Kijkend naar nieuwe grootschalige industrie binnen onze gemeente dan zijn wij hierin uiterst terughoudend. Enerzijds vanuit de geschetste ontwikkelingen in de regio, maar anderzijds nadrukkelijk ook vanwege het unieke karakter van ons buitengebied. De focus ligt op het herstructureren van bestaande bedrijventerreinen.

Indien in de toekomst behoefte ontstaat aan nieuwe grootschalige industrie in Roerdalen dan is dit alleen bespreekbaar indien deze ontwikkelingen ook op lange termijn meerwaarde genereren voor onze gemeenschap. Denk hierbij in termen van werkgelegenheid en vestigingsklimaat. De wijze waarop wordt omgegaan met inpassing in ons landschap is daarnaast ook cruciaal. Nieuwe ontwikkelingen vragen dus om een robuuste inpassing en dienen te voldoen aan de nieuwste inzichten daar waar het gaat om duurzaamheidsaspecten, veiligheid en gezondheid (zie hiertoe ook beide inhoudelijke thema's).

Focuspunten thema Ondernemend Roerdalen:

- **Versterken samenwerking overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties.**
- **Ruimte bieden aan starters en het midden- en kleinbedrijf op bestaande industrieterreinen.**
- **Duidelijke kaders stellen aan (door)ontwikkeling solitaire bedrijven.**
- **Focus op duurzame, innovatieve en toekomstbestendige agrarische familiebedrijven.**
- **Mogelijkheden voor verbreding van bedrijfsactiviteiten en omvorming van functies bij agrarische bedrijven.**
- **Nieuwe grootschalige industrie alleen indien dit ook op langere termijn meerwaarde (economie, werkgelegenheid, infrastructuur) heeft voor gemeenschap en landschappelijk inpasbaar is.**

aan energiebesparing, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de benodigde opslag en energie-infrastructuur. Op dit moment heeft Roerdalen concreet de volgende ambities op het gebied van de energietransitie:

1. Aansluiten bij de nationale ambitie van reductie CO₂ uitstoot, ten opzichte van 1990: 49% in 2030 en 95% in 2050.
2. Inzet op minder energieverbruik.
3. Gevolgd door opwekking van duurzame energie.
4. Energie besparen en duurzaam opwekken in de hele gemeente stimuleren.
5. Als gemeente zelf het goede voorbeeld geven.

Voor een deel van de uitvoering van deze opgaves maakt Roerdalen, als partner, onderdeel uit van de regio Noord- en Midden Limburg, waarin de Regionale Energie Strategie (RES) wordt ontwikkeld. Daarbij gaan alle betrokken gemeenten bijdragen aan de realisatie. In het actieplan duurzame energie vertalen we de ambities naar oplossingen per sector. We maken hierbij onderscheid tussen woningen, de agrarische sector, de industrie, klein zakelijke bedrijven en mobiliteit. De titel van dit actieplan is "Samen Doen". Samen met inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden en geïnteresseerden. Ieder vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid, maar vanuit één gezamenlijk doel; Samen Duurzaam.

Beperken energievraag

Belangrijke opgave in de energietransitie is het beperken van de energievraag. In Roerdalen vormen mobiliteit en woningen de belangrijkste energiegebruikers. De focus ligt dan ook bij het verduurzamen van woningen en andere gebouwen, door bijvoorbeeld extra isolatie of andere energiebesparende middelen. Op iets grotere schaal hebben we in deze visie verdunningsgebieden aangewezen (thema wonen). Eén van de redenen voor deze verdunningsopgave is bijvoorbeeld ook het verduurzamen van vastgoed door sloop-nieuwbouw. Naast vastgoed speelt dus ook mobiliteit een belangrijke rol. In dit kader wordt gekeken naar duurzame alternatieven voor vervoer (bijvoorbeeld elektrisch rijden) bij grotere bedrijven. Tot slot levert ook de gemeente een bijdrage door energiebesparing door te voeren voor panden in gemeentelijk eigendom én bij de inrichting van de openbare ruimte (bijvoorbeeld duurzame verlichting).

Opwekking duurzame energie

Vanuit de Regionale Energie Strategie (RES) heeft Roerdalen, als partner, een opgave. Deze opgave is erop gericht om 70% van het elektriciteitsverbruik via duurzame opwekking in te vullen. Gemeente Roerdalen streeft hierbij naar een eigen voorziening, groen, duurzaam en lokaal. Prioritair wordt hierbij ingezet op de realisatie van zon- en windenergie. Het grootschalig opwekken van duurzame energie, of het nu gaat om zon- of wind, heeft impact op onze fysieke leefomgeving. Met name op ons landschap. Zowel in termen van beleving als gebruik. We hebben echter te maken met een opgave waaraan we met elkaar moeten voldoen. Deze opgave dwingt ons tot het maken van keuzes. Zo zijn er een aantal uitsluitingsgebieden. Dit zijn gebieden waar we géén grootschalige duurzame opwekking willen. Buiten deze uitsluitingsgebieden is nog voldoende ruimte beschikbaar om onze opgave voor duurzame opwekking te realiseren. Parallel aan deze omgevingsvisie wordt specifiek themagericht beleid uitgewerkt. Dit beleid gaat nader in op zogenaamde uitsluitingsgebieden én gebieden waar duurzame opwekking onder voorwaarden mogelijk is; "potentiegebieden". Ten aanzien van deze voorwaarden voorziet dit separate themagerichte beleid, in lijn met deze omgevingsvisie, in een afwegingskader voor initiatieven. Denk hierbij aan eisen op het gebied van draagvlak/participatie, landschappelijke inpassing, meervoudig ruimtegebruik en eisen met betrekking tot realisatie en exploitatie en beheer.

Transitievisie warmte

Aan de warmtetransitie is in Roerdalen (net als op veel andere plekken in Nederland) nog minder aandacht besteed dan aan de opwek en besparing van energie. Dit heeft meerdere oorzaken. Zo is er nog veel onbekend over de beste oplossingen, zijn de investeringen omvangrijk en zijn er verschillende technieken die zowel individueel als gezamenlijk uitgevoerd kunnen worden. Dat betekent niet dat er nog niets is gebeurd. In de uitvoering van nieuwbouw of renovatieprojecten, binnen Roerdalen, wordt al (verplicht) aardgasloos gebouwd.

Op dit moment wordt, in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) onderzocht op welke manieren we in Roerdalen de transitie van de warmte concreet kunnen gaan oppakken. Dit wordt vervolgens voor Roerdalen vertaald naar een gemeentelijke Transitievisie Warmte. Hierin geven we gebiedsgericht én

per sector (bijvoorbeeld wonen, en bedrijvigheid) oplossingsrichtingen. Belangrijk aandachtspunt bij deze opgave wordt gevormd door de (natuurlijke) kwaliteiten van de bodem die om bescherming vragen. In de Roerdalslenk (in bijna de gehele gemeente Roerdalen) gelden strenge regels om het grondwater te beschermen. Boringen door de kleilaag zijn niet toegestaan. Ook gesloten bodemenergiesystemen zijn niet toegestaan. Open energiesystemen zijn alleen onder strikte voorwaarden mogelijk. Geothermie is niet toegestaan (gemeente Roerdalen, 2020).

Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. Dit komt door de grote hoeveelheid broeikasgassen die de mens met al haar activiteiten uitstoot. De klimaatverandering stelt ons voor de opgave om de fysieke leefomgeving klimaatadaptief te maken. Klimaatadaptatie wil zeggen: aanpassing aan de klimaatverandering. Het resultaat van klimaatadaptatie is klimaatbestendigheid. Klimaatverandering betekent voor Nederland dat het gemiddeld warmer is. En dat het vaker regent. Verder komt extreem weer vaker voor. Zoals lang aanhoudende droogte. Of hevige regenval. Klimaatadaptatie houdt in dat we aandacht moeten besteden aan de onderwerpen, wateroverlast, hoogwaterbescherming, waterkwaliteit, droogte en hittestress.

Wateroverlast

Door de klimaatverandering vallen vaker heftige regenbuien in korte tijd. Dit kan leiden tot wateroverlast. Wateroverlast ontstaat doordat het riool en het oppervlaktewater de grote hoeveelheid regenwater niet aankunnen. Ook de hoogte van het grondwater kan van invloed zijn of bij regenbuien wateroverlast ontstaat. Maatregelen die al worden genomen is het afkoppelen van hemelwater van de riolering zodat hemelwater in de bodem infiltreert.

Hoogwaterbescherming

Het waterpeil in de Roer is met name een aandachtspunt daar waar het gaat om hoogwaterbescherming. Een hoge waterstand kan leiden tot overlast, schade of zelfs tot onveilige situaties voor inwoners. Samen met het Waterschap is de afgelopen jaren al gewerkt aan het verbeteren van de hoogwaterbescherming.

Waterkwaliteit

Verandering van klimaat heeft direct en indirect effect op de waterkwaliteit. Doelstelling is dan ook het behouden van de waterkwaliteit van zowel grond- als ook oppervlaktewater. Hierbij gaat het om het voorkomen van verontreiniging. Zowel bij bestaande situaties als bij nieuwe ontwikkelingen.

Droogte

Droogte ontstaat door een tekort aan regen, maar ook omdat we water te snel afvoeren. Een groot deel van de gebouwde omgeving in Roerdalen is verhard, met name de wat oudere wijken. Hier krijgt regen geen kans in de bodem te zakken. Door klimaatverandering neemt in de zomer zowel de watervraag (bijvoorbeeld voor beregening en koelwater) als het neerslagtekort toe. Dit neerslagtekort leidt tot een lager waterpeil in rivieren en sloten. Maar ook tot vermindering van het beschikbare grondwater. Dit heeft gevolgen voor waterafhankelijke sectoren als landbouw, natuur en landschap. De opgave voor de komende jaren in het stedelijk gebied ligt op het afkoppelen van riolering en het lokaal, in de bodem, laten infiltreren van water. Om dit te realiseren is ruimte nodig. Mogelijke manieren om beschikbare ruimte te creëren is door het strategisch verdunnen van oudere wijken én door verdere vergroening van wijken. Specifiek voor het buitengebied geldt, naast het lokaal infiltreren ook het vasthouden van water in het gebied. Dit laatste vraagt om een duurzaam gebruik van onze bodem. De bodemkwaliteit, vruchtbaarheid en mogelijkheden om water vast te houden staan immers onder druk.

Hittestress

De gemiddelde temperatuur stijgt. Dit heeft in onze kernen een groter effect dan in het buitengebied. Dit komt onder andere door de toenemende woningbouw en de verstening van wijken (denk bijvoorbeeld ook aan de toename van verharding in tuinen). Oplossingen liggen in de herinrichting van gebieden, de openbare ruimte, vergroening van plekken én het aanpassen van de waterhuishouding.

Gemeente Roerdalen werkt samen met haar ketenpartners (Waterschap Limburg, Provincie Limburg, Rijkswaterstaat en WML) aan klimaatadaptatie. De klimaatdoelstellingen kan en wil de overheid echter niet alleen bereiken. Betrokkenheid van iedereen is hard nodig: burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties. Uit de uitgevoerde stresstesten komt naar voren welke plekken extra kwetsbaar zijn. Bijvoorbeeld hittestress (gebieden waar het in de zomer extra lang warm is) of wateroverlast (extreme neerslag). Deze plekken vragen om aandacht. Op kwetsbare plekken worden de komende jaren, samen met ketenpartners

en stakeholders, maatregelen uitgewerkt. Een belangrijk deel van de oplossing ligt echter ook bij onze inwoners. Denk bijvoorbeeld aan het afkoppelen van de regenpijp, het vergroenen van de tuin en het verduurzamen van de eigen woning. Het tegengaan van verslechtering van (grond)waterkwaliteit is daarbij een voortdurend aandachtspunt. Parallel aan het oplossen van knelpunten worden alle nieuwe initiatieven getoetst op de wijze waarop een bijdrage wordt geleverd aan klimaatadaptatie en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Afval

Roerdalen gaat actief aan de slag met afvalverwerking. Pijlers van het nieuwe afvalbeleid (Gemeente Roerdalen, 2020) zijn: het creëren van bewustwording, stimuleren van hergebruik (circulariteit), actief scheiden van afval en het reduceren van kosten.

Circulaire economie

De vraag naar grondstoffen voor bijvoorbeeld eten, elektrische apparaten en kleding neemt wereldwijd sterk toe. Het tempo waarin we grondstoffen verbruiken gaat sneller dan het aanmaken van deze grondstoffen. We staan dus als samenleving voor de uitdaging om onze grondstofconsumptie, ook wel 'ecologische voetafdruk' genoemd, te verminderen. Daarom werkt de overheid samen met het bedrijfsleven, kennisinstituten en natuur- en milieuorganisaties, overheden, vakbonden, financiële instellingen en andere maatschappelijke organisaties om zuiniger en slimmer met grondstoffen om te gaan.

Om de Nederlandse economie zo snel mogelijk circulair te maken heeft het Rijk (Rijksoverheid, 2020) drie doelstellingen geformuleerd:

1. Bestaande productieprocessen maken efficiënter gebruik van grondstoffen, zodat er minder grondstoffen nodig zijn.
2. Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen. Een voorbeeld hiervan is biomassa. Dat is een grondstof uit planten, bomen en voedselresten. Dit maakt Nederland minder afhankelijk van fossiele bronnen en het is beter voor het milieu.
3. Nieuwe productiemethodes ontwikkelen en nieuwe producten circulair ontwerpen.

De komende jaren gaan we actief aan de slag om deze doelstellingen te vertalen naar concrete oplossingen voor Roerdalen. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan het circulair aanbesteden van gemeentelijke projecten en het toetsen van nieuwe ruimtelijke initiatieven op hun bijdrage aan bovenstaande doelstellingen.

Focuspunten thema Duurzaam Roerdalen:

- **Energie besparen.**
- **Opwekken duurzame energie.**
- **Verwarming van de bebouwde omgeving.**
- **Klimaatadaptatie.**
- **Verminderen afval.**
- **Van een traditionele naar een circulaire economie.**

4.8 Thema Gezond en Veilig Roerdalen

Het thema "Gezond en Veilig Roerdalen" staat niet op zichzelf. We hebben toch gemeend het als een apart thema op te nemen in deze visie. De doen we om de onderwerpen, gezondheid, milieu, veiligheid en mobiliteit te benadrukken. In de praktijk zijn deze onderwerpen echter nadrukkelijk verbonden met de andere thema's en lopen dan ook als een rode draad door de onderwerpen die hierin beschreven staan.

Gezondheid

Wij blijven ons inzetten voor gelukkige en gezonde inwoners. We doen dit vanuit de overtuiging dat gezonde en gelukkige inwoners een positieve bijdrage leveren aan onze maatschappij. We zetten hiermee in op preventie en het voorkomen negatieve effecten, zoals kosten voor zorg of arbeidsongeschiktheid. Onze aanpak richt zich op gezond gedrag én op een veilige en gezonde leefomgeving. Het gedachtegoed van Limburg Positief Gezond (limburgpositiefgezond, 2021) vormt hierin een speerpunt, evenals het programma "Klein Geluk uit Roerdalen". In de gezondheidsnota (Gemeente Roerdalen, 2020) benoemen we speerpunten om deze doelen te realiseren. Een aantal van deze speerpunten raakt ook de fysieke leefomgeving. Daarmee vormen ze een onderdeel van deze omgevingsvisie. Het gaat over een gezonde leefstijl en het mentale welbevinden van onze inwoners. Maar ook over het belang dat iedereen mee kan

doen met de maatschappij. Ongeacht de culturele of sociaaleconomische achtergrond. We benadrukken in deze omgevingsvisie dan ook het belang van een aantrekkelijke en vooral groene leefomgeving. Een leefomgeving die uitnodigt om te bewegen en elkaar te ontmoeten. Maar ook een leefomgeving die goed toegankelijk is, met name voor ouderen en mensen met een beperking. In dit kader raakt gezondheid – ook vanuit het gedachtegoed positieve gezondheid en het Klein geluk Roerdalen – nadrukkelijk ook ander thema's zoals het thema wonen (zelfstandig wonen, gezond leven), het thema Samen Roerdalen (inclusiviteit, saamhorigheid, "Samen Doen" en de aanwezigheid van voorzieningen), het thema Toeristisch Roerdalen (belevingspark de Meinweg) en het thema Duurzaam Roerdalen (verduurzamen van de eigen woning). Daarnaast stimuleren we sociale initiatieven vanuit de gemeenschap. Bijvoorbeeld bij de inrichting van dorpsparken en het gebruik van maatschappelijke voorzieningen. Ook binnen deze voorzieningen en de openbare ruimte stimuleren we gezondheid bijvoorbeeld door proactief te sturen op rookvrije gebieden.

Milieu

Gezondheid en veiligheid gaan ook over emissies, denk bijvoorbeeld aan luchtvervuiling, geuroverlast of geluidshinder. We gaan, daar waar overschrijding dreigt, deze emissies gebiedsgericht benaderen om tot oplossingen te komen. De omvang van het gebied hangt hierbij sterk af van de opgave. Daar waar het gaat over lucht en stikstofdepositie zoeken we daarom de verbinding met de brede regio.

Met een gebiedsgerichte aanpak borgen we het woon- en leefklimaat van onze inwoners en geven we op specifieke plekken ruimte aan bedrijfsmatige activiteiten. Voor wat betreft vervuiling geldt hierbij het principe van 'de vervuiler betaalt'. In het, nog op te stellen, omgevingsplan voor Roerdalen worden de relevante milieunormen nader uitgewerkt.

Veiligheid

Veiligheid vormt een belangrijke randvoorwaarde voor de leefbaarheid. Risicovolle activiteiten worden daarom niet toegelaten op plaatsen waar ze conflicteren met de leefbaarheid. We willen bovendien dat bestaande risicovolle activiteiten binnen hun huidige risicocontouren blijven. Andersom passen gevoelige functies (zoals woningen en kinderdagverblijven) bijvoorbeeld niet in de nabijheid van industrie, agrarische bedrijvigheid en drukke wegen.

Een actueel thema in Roerdalen zijn daarnaast de risico's op natuurbranden. De veiligheid van onze woongebieden in relatie tot natuurbranden is een belangrijk aandachtspunt. We nemen maatregelen die erop gericht zijn onze woongebieden zo maximaal mogelijk te beschermen, maar houden bij de ontwikkeling van nieuwe initiatieven er ook rekening mee dat ontwikkelingen niet mogen leiden tot (onaanvaardbare) risico's op brand en op de onbereikbaarheid door de hulpdiensten. Verder vragen de effecten van een laag grondwaterpeil in relatie tot de brandveiligheid in de natuurgebieden onze aandacht.

We houden een scherp oog op alle ontwikkelingen (bijvoorbeeld het risico op aardbevingen) die invloed kunnen hebben op de veiligheid van onze inwoners. Risico's kunnen immers beïnvloed worden. Enerzijds door ze te voorkomen en anderzijds door de kans van optreden te verkleinen en de gevolgen te beperken. Om dit voor elkaar te krijgen sluiten we als gemeente Roerdalen, bij het afwegen van nieuwe initiatieven en thema's, aan bij de kernwaarden van onze veiligheidsregio (Veiligheidsregio Limburg Noord, 2021):

1. De kwaliteit van de leefomgeving wordt mede bepaald door (fysieke) veiligheid.
2. Samen werken aan een veilige fysieke leefomgeving.
3. De leefomgeving wordt mede vormgegeven volgens de ontwerpprincipes voor veiligheid:
 - a. Voorkomen of beperken van risico's vergroot de veiligheid.
 - b. Afstand tot de risico's vergroot de veiligheid.
 - c. Bouwwerken en omgeving bieden bescherming.
 - d. Bouwwerken en gebieden zijn snel en veilig te verlaten.
 - e. De omgeving maakt snel en effectief optreden van de hulpdiensten mogelijk.
4. Mensen krijgen bij crisis passende medische zorg.
5. Mensen zijn bekend met risico's en weten hoe te handelen.

Veiligheid gaat ook over het voorkomen van criminaliteit. Ondermijning is hierin een groeiend punt van zorg. Met name leegstaande bebouwing, zowel in kernen als in het buitengebied, blijken aantrekkingskracht te hebben op criminele activiteiten. Dat betekent dat we meedenken bij het invullen of slopen van leegstaande locaties. Tot slot gaat veiligheid over de wijze waarop inwoners de veiligheid van onze gemeente

waarderen. Hoewel dit subjectief is, speelt het wél een belangrijke rol in de wijze waarop inwoners de leefomgeving waarderen.

Mobiliteit

Een gezond en veilig Roerdalen gaat ook over mobiliteit en verkeersveiligheid, nu en in de toekomst. Onze mobiliteitsbehoefte veranderd, met name door technische innovaties, voortdurend. Deze innovaties hebben impact op veiligheid én op het gebruik en de inrichting van onze openbare ruimte.

In relatie met het aspect gezondheid wordt ingezet op het stimuleren van actieve mobiliteit, zoals wandelen of fietsen. Juist deze actieve vormen van mobiliteit dragen ook bij aan de verduurzamingsopgave op dit vlak. Specifiek voor onze kernen biedt het stimuleren van actieve mobiliteit kansen om ook de toegankelijkheid (specifiek voor ouderen en mensen met een beperking) van de openbare te verbeteren. Bij voorkeur doen we dit door op plekken, bijvoorbeeld tussen voorzieningen, de ruimte beter geschikt te maken voor voetgangers en/of fietsers. Dit laatste geldt zowel in de kernen maar ook tussen dorpen en steden, bijvoorbeeld door aanleg van snelfietsroutes. Verder speelt ook de verduurzamingsopgave een rol daar waar het gaat over elektrisch vervoer; de laadpalen infrastructuur. Een blik verder in de toekomst schetst ontwikkelingen zoals de zelfrijdende auto's of grootschalig gebruik van deelauto's. Ontwikkelingen die nu nog niet concreet genoeg zijn om beleid op te voeren, maar in de toekomst wel degelijk van invloed zullen zijn op de inrichting van onze openbare ruimte.

Kijkend naar mobiliteit en veiligheid dan heeft de overheid de doelstelling om het verkeer veiliger te maken en het aantal verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden terug te dringen. Voor Roerdalen geldt dat bij alle ruimtelijke ingrepen én reconstructies van bestaande wegen, wordt gekeken naar effecten op het verkeer en verkeersveiligheid. Naast het voorkomen van verkeersslachtoffers wordt hierbij ook gekeken of routestructuren logisch zijn, wat de impact is op responsetijden van hulpdiensten, de effecten van calamiteiten op de doorstroming van verkeer én naar de gebruiksvriendelijkheid voor de betreffende gebruikersgroepen (auto, landbouwvoertuigen, fietsers, voetgangers etc.). Ten aanzien van mobiliteit dient tenslotte ook het historisch spoortracé IJzeren Rijn benoemd te worden. Dit tracé is weliswaar nog fysiek aanwezig maar vervult nu, maar ook in de toekomst, geen actieve rol meer in het goederen- en/of personenvervoer.

Focuspunten thema Gezond en Veilig Roerdalen:

- **Gelukkige en gezonde inwoners.**
- **Een toegankelijke openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen én elkaar te ontmoeten.**
- **Ruimte bieden aan sociaal-maatschappelijke initiatieven.**
- **Gebiedsgerichte benadering emissies (lucht, akoestiek en geur).**
- **Veiligheid van woongebieden in relatie tot natuurbranden.**
- **Tegengaan criminaliteit.**
- **Afwegen van nieuwe initiatieven en thema's aan kernwaarden veiligheidsregio.**
- **Verkeersveiligheid.**

5 Onze visie

Waar staat Roerdalen in 2050? We hebben met elkaar de stip op de horizon geplaatst daar waar het gaat over onze strategische ambitie:

“Roerdalen is een landelijke, groene en duurzame gemeente waar het prettig wonen, werken en recreëren is en waar iedereen gelukkig, gezond en veilig kan verblijven. Kortom: Roerdalen is in balans.”

Op basis van zeven leidende thema's geven we invulling aan deze ambitie. Kernelementen vanuit deze thema's zijn verbeeld op deze visiekaart.

Identiteit en verbondenheid

Onze gemeente kent een rijke historie. Veel elementen uit het verleden zijn heden ten dage nog altijd zichtbaar, zowel in onze kernen als in het landschap. Het zijn cultuurhistorische waarden waaraan we voor een groot deel onze identiteit ontleen. Waarden die we verplicht zijn over te dragen aan volgende generaties. We verbinden het verleden met het heden en de toekomst. Dit bindt ook onze inwoners met het dorp of buurtschap waar ze wonen. Deze verbondenheid vertaalt zich terug in het veelzijdige culturele en verenigingsleven. Begrippen zoals gemeenschapszin, nabuurschap en “Samen Doen”, passen hier goed bij. Waarden die we koesteren én willen vasthouden, ook in een samenleving die verandert.

Leefbaarheid

We zien een aantal opgaves op ons afkomen, soms zitten we er zelfs al midden in. Ons voorzieningenniveau staat onder druk. Het zal in de toekomst niet meer vanzelfsprekend zijn dat iedere kern over dezelfde voorzieningen beschikt. We gaan echter uit van eigen kracht en zetten in op de bestaande kwaliteiten van onze dorpen en op een positieve gezondheid. We werken aan geluk als verbindend element en doen vooral waar we goed in zijn. We zijn ervan overtuigd dat we op deze manier met elkaar het voorzieningenniveau en de leefbaarheid op peil houden. Voor maatschappelijke voorzieningen geldt hetzelfde. We verbinden het draagvlak voor voorziening aan het behoud van deze voorzieningen.

Vitale en veerkrachtige leefomgeving

Als we kijken naar onze kernen dan ligt de uitdaging in het behoud van vitaliteit en veerkracht. Woonbehoeftes en woningvraag veranderen, leegstand dreigt én een groot deel van de bestaande woningen staat voor een verduurzamingsopgave. We zien op strategische plekken, met name in de oudere dichter bebouwde wijken, kansen om op termijn te verdunnen. Met deze verdunningsaanpak verbinden we verschillende opgaves in een gebied. We brengen de woningvoorraad in overeenstemming met de vraag en verduurzamen het vastgoed. Daarnaast creëren we een duurzame, groenere, klimaatadaptieve openbare ruimte die aansluit bij de gewenste beleving. We zetten in op een openbare ruimte die verbindt, waar mensen graag verblijven én in beweging komen. Waar gezondheid, zowel fysiek als mentaal, centraal staat. Om dit kracht bij te zetten zijn in een aantal kernen specifieke plekken aangeduid voor dorpsparken waarin deze ambities een plek krijgen.

Natuurlijk mag er, aansluitend bij behoefte, ook op andere manieren en plekken gebouwd worden. Wél ligt de focus nadrukkelijk op het bouwen binnen de bestaande kern. Met deze aanpak voorkomen we dat we over 30 jaar weliswaar aantrekkelijke dorpsranden hebben, maar met een kern met te veel leegstand. Om deze kern levendig en vitaal te houden hebben we zogenaamde concentratiegebieden aangewezen. In deze gebieden geven we ruimte aan een kern met in het centrum bestaande en nieuwe maatschappelijke en economische activiteiten. Buiten deze concentratiegebieden ligt de focus vooral op het behouden van wat er al is in de kernen. Ten aanzien van de dorpsranden ligt er een uitdaging om het dorp en het omliggende landschap met elkaar te verbinden. Juist deze kernrand biedt kansen om verschillende opgaves een plek te geven. Een aantrekkelijke en toegankelijke overgang tussen kern en buitengebied biedt tenslotte de gewenste verbinding tussen kern en buitengebied en versterkt de identiteit van de kernen.

De kwaliteit van ons landschap

kernkwaliteiten van Roerdalen. We zetten in op het versterken van deze kwaliteiten en het behoud van kenmerkende landschapselementen. In deze visie hebben we daartoe verschillende gebiedstyperingen benoemd, elk met eigen kwaliteiten. Zo onderscheiden we de Meinweg, het Roerdal en Vlootbeekdal en verder het afwisselend kleinschalige bos- en mozaïeklandschap en het meer grootschalige en open cultuurlandschap. Het open cultuurlandschap willen we ook zoveel mogelijk open houden (dat wil zeggen geen grootschalige bebouwing hierin).

Voor wat betreft natuurontwikkeling ligt er vanuit het Rijk en Europa nog een grote opgave (360 hectare) in Roerdalen. Deze opgave koppelen we aan het creëren van robuuste ecologische verbindingzones tussen bestaande natuurgebieden in plaats van het realiseren van enkel 'postzegellocaties'. Met deze natuuropgave leveren we als gemeente ook een belangrijke bijdrage in het behoud van diersoorten, zoals de uiterst zeldzame standvlinder; het Donker Pimpernelblauwtje. In de nabije toekomst onderzoeken we op welke wijze en op welke plekken grootschalige opwekking van wind- en/of zonne-energie in het landschap kan worden ingepast.

Kansen voor toerisme en recreatie

Het buitengebied wordt gebruikt om te recreëren. Zowel extensief (wandelen en fietsen) als intensief in de vorm van dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen (vakantieparken, campings, speeltuinen etc). Beide vormen zijn belangrijk. De kwaliteit staat centraal. Een verrassend en onderscheidend aanbod gaat boven aantallen. Daarnaast hechten we waarde aan het behouden van een goede balans tussen natuurbeleving en behoud van natuurwaarden. Nieuwe initiatieven die hier op inspelen omarmen we. Om de verschillende initiatieven met elkaar te verbinden én deze balans te bewaken vindt er, specifiek voor de Meinweg en omgeving, een gebiedsgerichte uitwerking plaats in de vorm van 'Belevingspark de Meinweg'. Daarnaast zien we ook buiten de Meinweg kansen voor recreatie en toerisme.

Een agrarische sector met toekomst

De agrarische sector is een belangrijke gebruiker van ons buitengebied en er moet ook in de toekomst voldoende ruimte blijven om te kunnen 'boeren'. De sector staat echter ook voor een aantal stevige op-

gaves. In dit kader werken wij toe naar een duurzame, innovatieve en toekomstbestendige sector. We faciliteren de agrarische bedrijven die hier hun bedrijfsvoering op afstemmen.

Intensieve veehouderijen zijn alleen toegestaan binnen de bestaande kaders én in het specifiek daartoe aangewezen landbouwwontwikkelingsgebied. Bedrijven die besluiten hun agrarische activiteiten te staken of hun bedrijfsvoering willen verbreden helpen we proactief.

Een ondernemende gemeente

We zetten in op het bieden van ruimte aan starters en het faciliteren van het MKB op bestaande locaties en op bedrijventerrein Roerstreek. We stellen daarnaast duidelijke kaders aan de doorontwikkeling van solitaire bedrijven in het buitengebied. We zijn terughoudend met het ontwikkelen van nieuwe industrie-terreinen en verkennen alleen mogelijkheden die een duidelijke meerwaarde voor onze gemeenschap én inpasbaar zijn binnen de unieke kwaliteiten van ons buitengebied.

Een duurzame gemeente

Voor alle activiteiten die plaatsvinden in de fysieke leefomgeving geldt dat er getoetst wordt aan de bijdrage aan de verduurzamingsopgave waar we als samenleving voor staan. Dit betekent het verduurzamen van de energievraag, aardgasvrij en klimaatadaptief bouwen en stappen zetten naar een circulaire economie waarin we zorgvuldig omgaan met onze grondstoffen. We werken aan besparing van energie en het verminderen van afvalproductie. Daarnaast staat ook een duurzame opwekking van energie centraal in deze opgave. Om dit concreet te maken vormen verduurzaming, klimaatadaptatie en circulariteit leidende principes bij nieuwe projecten in de fysieke leefomgeving.

Ruimte voor de energietransitie

De energietransitie vraagt om ruimte in het buitengebied. Voor Roerdalen ligt de focus op zon- en wind-energie. Beide vormen hebben een eigen impact en ruimteclaim op het landschap. In deze visie beschrijven we zogenaamde uitsluitingsgebieden. Dit zijn gebieden waarin we zon- en windenergie niet passend vinden. Voor het overige grondgebied wordt, separaat aan deze visie, themagericht beleid opgesteld. Dit beleid bevat een toetsingskader voor het realiseren van zon- en windenergie in Roerdalen.

Een gezonde en veilige leefomgeving

We werken continu aan een gezonde en veilige leefomgeving waar inwoners en bezoekers zich prettig voelen en veilig kunnen bewegen. Veiligheid in al haar facetten (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, externe veiligheid en brandveiligheid). We doen dit samen met onze ketenpartners en monitoren ontwikkelingen die hierop van invloed zijn. In het, nog op te stellen, omgevingsplan van Roerdalen worden milieunormeringen nader uitgewerkt.

Verbonden met de regio

Veel opgaves, bijvoorbeeld op het gebied van milieu, veiligheid en gezondheid, vragen om een gezamenlijke aanpak. We zoeken als gemeente dan ook op verschillende fronten de samenwerking met partners uit de regio. Verbondenheid met de regio gaat ook over mobiliteit en daarmee over onze infrastructuur. Zowel de fysieke infrastructuur als de digitale infrastructuur spelen een belangrijke rol in de verbondenheid met ons ommeland. We zijn alert op ontwikkelingen die van invloed zijn op deze mobiliteit en anticiperen tijdig op veranderingen.

Een gezamenlijk proces

Deze omgevingsvisie is tot stand gekomen vanuit een intensief proces dat gezamenlijk met inwoners, ondernemers, stakeholders, ketenpartners, de ambtelijke organisatie, de gemeenteraad en het college van Burgemeester en Wethouders is doorlopen. Samen hebben we een aantrekkelijk toekomstperspectief geschetst voor Roerdalen. Een perspectief waarin we ons verleden, het heden én de toekomst met elkaar verbinden. Een perspectief dat voldoende ruimte biedt om tijdig te kunnen anticiperen op opgaves die op ons afkomen maar tegelijkertijd voldoende concreet is om morgen mee aan de slag te gaan!

De Omgevingsvisie Roerdalen 2050 kan na vaststelling worden uitgewerkt in één of meerdere themagerichte of gebiedsgerichte programma's. Deze uitwerking sluit aan bij de ambitie van integraal werken. Een gebiedsprogramma beschrijft de beoogde ontwikkeling van een gebied binnen de gemeente. Met een gebiedsprogramma wordt concreter beschreven hoe de koers van de omgevingsvisie op het schaalniveau van de wijk, het project of het gebied, wordt vormgegeven. Binnen een gebiedsgericht programma kunnen verschillende zaken worden vastgelegd. Denk hierbij aan de kaders voor participatie, het ruimtelijke programma, de rol van de overheid en de wijze van samenwerking met stakeholders. De gemeente overweegt om de gebiedsvisie voor Belevingspark de Meinweg over te nemen als gebiedsgericht programma.

Thematische en opgavengerichte programma's

Deze omgevingsvisie beschrijft verschillende ambities die afgebakend worden door één gebied, maar thematisch en/of opgave gericht zijn. Denk hierbij aan de uitwerking van ambities ten aanzien van CO₂-reductie, vergroening van de leefomgeving of het behoud van sociaal maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast kunnen vraagstukken zich ook concentreren rondom opgaves die vertaald moeten worden naar een uitwerkingsstrategie. Denk hierbij aan de energietransitie, klimaatadaptatie of gezondheid.

Afhankelijk van de voortgang worden de kaders voor het grootschalig opwekken van zon- en windenergie uitgewerkt in een opgavegericht programma onder deze omgevingsvisie.

Uitvoeringsprogramma

Voor Roerdalen wordt in ieder geval een programma uitgewerkt dat gericht is op het "uitvoeringsprogramma", met daarin een concrete projectenlijst. Dit programma wordt aansluitend op de omgevingsvisie opgesteld. In het uitvoeringsprogramma worden de verschillende ruimtelijke projecten in tijd weg gezet.

Programma Kostenverhaal

Na vaststelling van deze omgevingsvisie wordt een Programma Kostenverhaal opgesteld onder de Omgevingswet. In dit programma wordt het Kwaliteitskader voor de gemeente Roerdalen verder uitgewerkt.

Omgevingsplan

In de komende jaren stellen we ook het Omgevingsplan op. Dat plan vervangt straks alle bestemmingsplannen en alle ruimtelijke regels uit verordeningen (bijvoorbeeld regels voor kapvergunningen, maar ook voor evenementen en parkeren). Het Omgevingsplan vindt haar basis in onze omgevingsvisie.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Het omgevingsplan en de omgevingsvisie zijn in de toekomst digitaal te gebruiken via het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Hiermee komt er één stelsel van regels, dat tientallen wetten en verordeningen vervangt.

De Omgevingswet

Artikel 1.3 (maatschappelijke doelen van de wet). Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de woonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang:

- a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit
- b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften

6.2 De omgevingsvisie: een dynamisch document

Ontwikkelingen gaan snel en laten zich onmogelijk vertalen naar een strak afgebakende visie en een blauwdrukplanning. De Omgevingsvisie Roerdalen 2050 is daarmee een dynamisch document dat een 'stip op de horizon' schetst, voor wat betreft de toekomst van Roerdalen. We werken naar deze stip toe, maar zijn ook bewust van een veranderende maatschappij en omgeving. Daarnaast zijn er ontwikkelingen waar we nu nog geen weet van hebben en die van invloed zijn op de ruimtelijke uitstraling van onze gemeente.

We kijken hierbij bewust verder dan alleen de ruimtelijke omgevingsaspecten. De omgevingsvisie voor Roerdalen is opgesteld vanuit een integrale afweging. Zo leggen we verbanden tussen de inrichting van onze fysieke leefomgeving en de wijze waarop deze eveneens kan bijdragen aan gewenste ontwikke-

lingen in het economische én het sociaal-maatschappelijke domein. Onze omgevingsvisie is dus een dynamisch instrument met richtinggevende speerpunten.

Deze omgevingsvisie is een uitnodiging naar onze inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven om hun wensen en initiatieven te activeren en te faciliteren. De gemeente stimuleert nieuwe ontwikkelingen. Als deze ontwikkelingen van toegevoegde waarde zijn voor onze gemeente werken we graag samen om doelen te realiseren.

Integraal en gebiedsgericht werken

Het gedachtengoed van de Omgevingswet is gericht op integraal werken. Deze integrale benadering komt het best tot zijn recht vanuit een gebieds- en wijkgerichte benadering. Vanuit een integrale en gebiedsgerichte benadering ontstaan oplossingen die recht doen aan de complexiteit van vraagstukken en die passen bij de strategische doelen van deze omgevingsvisie. Integraal werken vraagt hierbij om multidisciplinaire teams waarin verschillende specialismen samenkomen en waarbij er nauw wordt samengewerkt tussen overheid, omgeving, ketenpartners en stakeholders.

Integraal afwegen

De Omgevingsvisie Roerdalen 2050 bundelt al het ruimtelijke beleid en maakt dit toegankelijker en samenhangender. De omgevingsvisie markeert dus een nieuwe manier van werken. We hebben vanaf nu één integrale kadernota voor ons ruimtelijk beleid en maken in principe geen sectorale beleidsnota's meer op kaderstellend niveau. Wel werken we de omgevingsvisie op beleidsthema's (indien nodig) nader uit. Parallel aan het ruimtelijk beleid hebben we nog wel separate beleidsnota's op onderwerpen die het ruimtelijke domein raken. Bijvoorbeeld een woonvisie, die nader in gaat op de woonbehoefte in aantallen en woningtypologieën.

Periodiek actualiseren

Het is wenselijk om na vaststelling van de omgevingsvisie, deze periodiek te herijken. In de eerste jaren na vaststelling zal bij herijking de focus liggen op integratie van beleidsvelden en de uitwerking in programma's. Het bevoegd gezag voor het vaststellen van programma's is het college. Vervolgens is er sprake van een beleidscyclus waarbij periodiek wordt geëvalueerd en geactualiseerd. Zodra het visiedeel van een sectoraal beleidsplan voldoende is geïntegreerd in de dynamische omgevingsvisie en het uitwerkings- en uitvoeringsdeel in één van de programma's wordt vastgelegd, kan het oude beleidsplan worden ingetrokken. Daarnaast staat de wereld om ons heen niet stil. Zodra nieuwe inzichten, bijvoorbeeld ten aanzien van verduurzaming, mobiliteit of wonen, hiertoe aanleiding geven wordt de omgevingsvisie op betreffende onderdelen geactualiseerd.

De Omgevingsvisie

Een omgevingsvisie bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid:

- a. een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.
- b. hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied.
- c. de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

6.3 Sturing door College van B&W en de gemeenteraad

De Omgevingswet en de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 zetten in op een integrale en gebiedsgerichte benadering van opgaves. Hierbij wordt er minder ingezet op sectoraal beleid, maar komen de belangrijke thema's en opgaves centraal te staan. Deze benaderingswijze vraagt meer flexibiliteit en ruimte voor initiatieven. Daarentegen is er minder rechtszekerheid. Dit vraagt ook een nieuwe grondhouding en een andere manier van sturen door raad en het college. Namelijk niet enkel meer een toetsende rol, maar meer een regisserende en faciliterende rol.

Dat betekent ook iets voor de inrichting van het bijbehorende instrumentarium.

Randvoorwaarde voor het bieden van meer ruimte en flexibiliteit is het borgen van een goede omgevingsdialoog waarbij in de planvorming zorgvuldig aandacht wordt besteed aan participatie mét en het creëren van draagvlak bij omwonenden en stakeholders. Hiertoe stelt de gemeente separaat participatiebeleid vast. Dit beleid wordt parallel aan de omgevingsvisie opgesteld en wordt, voor het inwerking treden van de Omgevingswet, ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

De ambities, kaders en richtlijnen uit deze omgevingsvisie worden nader uitgewerkt in programma's en/of een Omgevingsplan. Voor zowel de omgevingsvisie als het omgevingsplan geldt dat de gemeenteraad van Roerdalen bevoegd gezag is daar waar het gaat om vaststelling. De bevoegdheid voor het uitwerken en vaststellen van programma's ligt bij het college van B&W. Vanwege de doorwerking van omgevingsvisie op programma's en de verdere doorvertaling van programma's in het omgevingsplan betrekken we de gemeenteraad bij het opstellen van programma's. De wijze waarop verschilt per onderwerp, gebied of thema.

6.4 Samenwerking (regio)

Roerdalen is de meest oostelijk gelegen gemeente in Midden-Limburg. Grenzend aan gemeenten Roermond, Maasgouw en Echt-Susteren in Nederland en de Duitse gemeenten Heinsberg en Viersen. Roerdalen werkt intensief samen met haar partners en buurgemeenten. Om te kunnen voldoen aan de taken die Roerdalen krijgt opgelegd vanuit de landelijke en provinciale overheid, maar ook om te blijven voldoen aan de kwaliteitseisen van de inwoners, werkt Roerdalen ambtelijk samen met gemeenten Maasgouw en Echt-Susteren in het Servicecentrum MER.

Om het recreatief gebruik van de grensoverschrijdende natuur te bevorderen neemt Roerdalen, sinds 2002, deel aan het samenwerkingsverband Grenspark Maas-Swalm-Nette. Maar ook in euregioverband rijn-maas-noord werkt Roerdalen samen met 30 andere Nederlandse en Duitse gemeenten samen aan het versterken van contacten en aan samenwerking.

Samen met de zes andere midden-Limburgse gemeenten (SML) werkt Roerdalen aan regionale opgaves op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie, een toekomstbestendige en circulaire economie en aan een gezonde en aantrekkelijke woonomgeving (Midden-Limburg, 2020). Om deze ambities te realiseren is er een gezamenlijke Strategische Investerings Agenda (SIA). Specifiek op het gebied van werk en ondernemen is Roerdalen aangesloten bij Keyportregio, waarin er samen met ondernemers, overheid en onderwijs gewerkt wordt aan het stimuleren van innovatie, ondernemerschap en arbeidsmarktoptimalisatie. Roerdalen is een van de vijf aandeelhouders van Ontwikkelingsmaatschappij Limburg (OML). OML draagt bij aan de economische ontwikkeling van de regio Midden-Limburg en doet dit in samenwerking met gelieerde partijen, bedrijfsleven en overheden. OML streeft naar de juiste leefbaarheid op het gebied van wonen, leren, werken, shoppen, recreatie & toerisme.

We werken graag en actief samen, maar dit betekent nadrukkelijk niet dat we geen eigen keuzes meer maken. We borgen in onze samenwerkingsverbanden op zorgvuldige wijze het belang van onze inwoners, ondernemers en gemeente.

6.5 Milieueffecten

Op grond van de Wet milieubeheer en het Besluit Milieueffectrapportage moet voor de besluitvorming over een omgevingsvisie een zogenoemd Milieueffectrapport (MER) worden opgesteld als de visie kaderstellend is voor m.e.r. (beoordelings)plichtige besluiten of als een passende beoordeling moet worden gemaakt op grond van de Wet natuurbescherming. Dit is opgenomen in artikel 16.36 van de Omgevingswet.

Het doel van een milieueffectrapportage is de omgevingseffecten in beeld brengen zodat het milieubelang een volwaardige rol kan innemen in de besluitvorming. De omgevingsvisie Roerdalen 2050 stelt echter géén kaders, of maakt geen initiatieven mogelijk, die m.e.r.(beoordelings)plichtig zijn of vragen om het opstellen van een passende beoordeling in het kader van de Wet Natuurbescherming. Ambities in de visie hebben weliswaar een sturend karakter, maar zijn nog niet locatiebepaald. Er is dan ook géén Milieueffectrapport opgesteld. Daarnaast is wel een plan-mer-beoordeling opgesteld voor deze actualisatie van de omgevingsvisie met betrekking tot het thema wonen. Deze actualisatie beslaat een wijziging voor een grondgebied dat kleiner is dan 1% van het totale grondoppervlak van de gemeente waardoor de kleine gebiedenregeling volstaat en een plan-mer-beoordeling volstaat om milieueffecten in kaart te brengen. Deze plan-mer-beoordeling concludeert dat aanzienlijke milieueffecten niet te verwachten zijn en daarmee een nadere plan-MER procedure niet doorlopen hoeft te worden. Deze conclusie geldt mits de aanbevelingen voor vervolgonderzoek in de latere planuitwerking in acht worden genomen en de kaders uit deze omgevingsvisie niet zodanig wijzigen dat nieuwe milieueffecten niet zijn uit te sluiten. De plan-mer-beoordeling is raadpleegbaar in Bijlage 4 - Plan-mer-beoordeling.

Daar waar kaders concreter worden in programma's of omgevingsplan wordt op dat moment indien noodzakelijk een Milieueffectrapportage opgesteld.

6.6 Actueel beleid

In het kader van de voorliggende omgevingsvisie zijn actuele beleidsdocumenten geïnventariseerd. Hierbij is inzichtelijk gemaakt waar de relaties liggen én in hoeverre de inhoud van beleidskaders een plek krijgt in de omgevingsvisie. Het betreft met name lokaal en regionaal beleid. Tevens is er aansluiting gezocht met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de omgevingsvisie van provincie Limburg (POVI). Een samenvatting van de inventarisatie van geraadpleegde documenten is opgenomen in Bijlage 2 - Beleidsanalyse.

6.7 Stappenplan nieuwe initiatieven

We nodigen iedereen uit om te komen met initiatieven die invulling geven aan de ambities uit deze omgevingsvisie. Ambities die bijdragen aan onze visie kunnen in principe rekenen op medewerking van de gemeente. Ter ondersteuning introduceren we, op hoofdlijnen, een kort stappenplan als richtlijn voor de behandeling van initiatieven.

Stap 1. Bijdrage doelen omgevingsvisie

De gemeente beoordeelt of het initiatief bijdraagt aan de stip op de horizon en de koers van deze Omgevingsvisie Roerdalen 2050.

Stap 2. Toets aan wet en regelgeving

Het initiatief wordt getoetst aan randvoorwaarden die zijn vastgelegd in beleidstukken. Het gaat hierbij zowel om gemeentelijk, provinciaal en nationaal beleid. Daarnaast dient het initiatief getoetst te worden aan geldende wet- en regelgeving.

Stap 3. Omgevingsdialoog

Het zoeken van verbinding loopt als een rode draad door deze omgevingsvisie. Verbinding is ook van toepassing daar waar het gaat over draagvlak. We verwachten van initiatiefnemers dat men voorafgaand aan het formeel indienen van een omgevingsvergunning een omgevingsdialoog voert. Deze dialoog is gericht op het creëren van voldoende draagvlak onder omwonenden, de bredere omgeving en belangenorganisaties. De omgevingsdialoog gaat over het vinden van 'balans, acceptatie en tolerantie'. Indien een bouwplan volledig passend is in het bestemmingsplan/omgevingsplan behoeft er géén dialoog gevoerd te worden.

Bij het bepalen van 'wie' betrokken wordt bij de omgevingsdialoog geldt in ieder geval: iedereen waarop het initiatief effect heeft of wiens belang geschaad kan worden door het initiatief.

Ten aanzien van het 'resultaat' van de omgevingsdialoog is relevant of er draagvlak (inhoudelijk) is voor het initiatief, maar ook op welke wijze dit draagvlak verworven is (het gevoerde proces). Beide aspecten worden door initiatiefnemer verrat in een verslag.

De wijze waarop een initiatiefnemer invulling geeft aan de omgevingsdialoog is vormvrij. In algemeenheid geldt dat een ingrijpende afwijking een zwaardere dialoog vraagt dat een plan dat (nagenoeg) past binnen de bestaande ruimtelijke kaders.

De richtlijnen voor de 'omgevingsdialoog', worden separaat aan deze omgevingsvisie uitgewerkt en verrat in participatiebeleid. Dat beleid wordt vastgesteld door de gemeenteraad voordat de Omgevingswet in werking treedt.

Stap 4. Bijdrage ruimtelijke kwaliteit

In Roerdalen hechten we veel waarde aan de kwaliteit van ons landschap alsmede dat van onze dorpskernen. We verwachten van een initiatiefnemer dan ook dat er wordt geïnvesteerd om deze kwaliteit, in lijn met de ambities uit deze omgevingsvisie, te versterken. Specifiek voor het buitengebied en enkele ontwikkelingen in de kern van onze gemeente is het Kwaliteitskader Roerdalen van toepassing.

Stap 5. Prioritering

Er zijn initiatieven waarbij een actieve of proactief-faciliterende houding én (mede) financiering vanuit de gemeente gewenst of noodzakelijk is. Als initiatieven voldoen aan de richtlijnen zoals weergegeven in de voorgaande stappen dan is dit bespreekbaar. Deze projecten worden vervolgens opgenomen in de

begroting. Afhankelijk van de impact van initiatieven, zowel in financiële zin, alsmede ten aanzien van de benodigde ambtelijke capaciteit, kan prioritering en fasering worden toegepast.

Stap 6. Besluitvorming

Naast gesprekspartner en facilitator is de gemeente ook bewaker van de koers en onderlinge samenhang van het fysiek ruimtelijk beleid. Voor het maken van keuzes, daar waar het gaat over de voornoemde stappen, ligt de uiteindelijke bevoegdheid dan ook bij het bestuur (college en raad).

7 Proces omgevingsvisie Roerdalen

7.1 Algemeen

Roerdalen is van ons allemaal. Het is dan ook niet meer dan logisch dat de strategische visie van de gemeente samen met inwoners, ondernemers, stakeholders en ketenpartners wordt opgesteld. Deze omgevingsvisie is bovendien tot stand gekomen in een bijzondere periode. Een periode waarin onze samenleving geconfronteerd wordt met ingrijpende maatregelen en beperkingen om ieders gezondheid en veiligheid te borgen en om het gezondheidssysteem te laten blijven functioneren. De genomen maatregelen raken iedereen, maar kwetsbare doelgroepen én specifieke economische sectoren in het bijzonder. Of het nu gaat om wonen, werken of recreëren, deze periode heeft invloed op de wijze waarop we naar onze leefomgeving kijken en deze waarderen.

Het intensieve participatieproces dat ten grondslag ligt aan het opstellen van deze visie heeft vorm gekregen binnen de kaders van geldende maatregelen en restricties. Het doel van dit proces, namelijk het voeren van een brede dialoog (met inwoners, ondernemers, bezoekers, stakeholders, ketenpartners, college en Raad) blijft onveranderd. Enkel in de uitvoering zijn verschillende (digitale) bijeenkomsten en methodieken ingezet om elkaar te informeren en om de interactie op te zoeken.

Het participatieproces vormt dan ook een cruciaal onderdeel van deze omgevingsvisie en van de Omgevingswet als geheel. Inbreng van eenieder heeft geholpen bij het bepalen van de stip op de horizon en het scherpstellen van de koers. Met het uiteindelijke resultaat de Omgevingsvisie Roerdalen 2050.

Het opstellen van deze omgevingsvisie is verdeeld in een zestal fases.

1. Inventariseren

De eerste fase in het proces om te komen tot deze omgevingsvisie is de inventarisatiefase. In deze fase zijn bestaande beleidsdocumenten geïnventariseerd. Daarnaast zijn de belangrijke trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de inrichting van de fysieke leefomgeving in beeld gebracht. Vervolgens zijn er inventariserende gesprekken gevoerd met stakeholders en ketenpartners. In deze gesprekken is informatie opgehaald over de belangen, ambities en (in voorbereiding zijnde) bouwstenen. Een aantal ketenpartners (GGD, Veiligheidsregio, WML en waterschap Limburg) ontwikkelt vanuit eigen perspectief en belangen bouwstenen voor de gemeentelijke Omgevingsvisie.

De inventarisatie is afgesloten met een openbare beeldvormende bijeenkomst (12 februari 2020) waarbij, op basis van een aantal stellingen, aandacht gevraagd is voor de agenda van de omgevingsvisie.

Deze agenda omvat de volgende thema's:

- Duurzaamheid en duurzame energie
- Economie
- Gezondheid / Positieve gezondheid
- Herstructurering en verdunning woningvoorraad
- Klimaatadaptatie en hittestress
- Landschappelijke kwaliteit
- Mobiliteit / infrastructuur
- Veiligheid
- Vrijkomende agrarische bebouwing
- Woonomgeving.

De agenda gaf geen prioritering aan, maar enkel een opsomming van thema's die aan de orde moesten komen.

2. Stip op de horizon

De omgevingsvisie schetst op strategisch niveau de toekomst van Roerdalen. De Omgevingsvisie Roerdalen 2050 met haar 'stip op de horizon' is gezamenlijk met inwoners, ondernemers, ambtelijke organisatie, gemeenteraad en college bepaald. In eerste instantie hadden we dit willen doen via dorpsgesprekken en beeldvormende bijeenkomsten en raads werkgroepen. Vanwege het coronavirus was deze aanpak niet mogelijk en zijn alternatieve, digitale, methodieken ingezet. In april en mei 2020 is een online vragenlijst beschikbaar gesteld. Hierin stonden drie vragen centraal:

- Waar bent u trots op?
- Wat kan beter in Roerdalen?
- Hoe ziet u de toekomst van Roerdalen?

Deze vragenlijst is gedeeld via onze website, social media (Facebook en Twitter) en diverse berichten in Roerdalen Bericht. De lijst is circa 220 keer ingevuld. De resultaten zijn vervolgens besproken en aangescherpt in de raads werkgroep Omgevingswet, in het college én tijdens een beeldvormende (raad)bijeenkomst (10 juni 2020).

3. Koers bepalen

Op basis van de 'stip op de horizon' is vervolgens de koers van de omgevingsvisie bepaald. Deze koers is wederom tot stand gekomen vanuit een interactief proces met inwoners, ondernemers, stakeholders, ketenpartners, gemeenteraad en college. Navolgend volgt een korte uiteenzetting van dit proces. In de zomerperiode hebben alle raadsfracties inzichtelijk gemaakt welke thema's zij belangrijk vinden en welke opgaven zij zien voor de toekomst. Alle fracties hebben een uitgebreide en gemotiveerde reactie aangereikt als input voor de koers. Medio september hebben er ambtelijke werksessies plaatsgevonden waarbij vanuit de ambtelijke organisatie is opgehaald welke thema's en opgaves spelen. Dit is vervolgens gespiegeld aan de input welke is aangeleverd vanuit de raadsfracties. De verschillende thema's en opgaves zijn vervolgens verder uitgediept in bijeenkomsten met de raads werkgroep, het college en een openbare beeldvormende bijeenkomst op 30 september 2020. Vervolgens zijn op basis van een online vragenlijst ondernemers, inwoners en bezoekers gevraagd naar hun mening over verschillende thema's en opgaves. Dit is wederom vorm gegeven middels een online vragenlijst, welke gedeeld is via de gemeentelijke website, social media (Facebook en Twitter) en diverse berichten in Roerdalen Bericht. De vragenlijst is ruim 400 keer ingevuld.

Op basis van bovenstaande processtappen is, in concept, een aantal leidende thema's opgesteld. Deze leidende thema's en de belangrijkste focuspunten hierbij zijn vervolgens verder scherp gesteld met de raads werkgroep en met stakeholders en ketenpartners (provincie Limburg, WML, GGD, waterschap Limburg, Limburgs Landschap, Rijkswaterstaat, Veiligheidsregio, Staatsbosbeheer, LLTB, Duurzaam Roerdalen, BIZ Roerdalen en een afvaardiging van lokale ondernemers). De resultaten uit deze fase zijn tot slot gedeeld in een openbare beeldvormende bijeenkomst op 18 november 2020.

4. Concept Visie

Na het bepalen van de koers is gestart met het opstellen van de conceptvisie. Deze conceptvisie (versie 1.0) is gedeeld met ketenpartners en stakeholders om hier een eerste (informele) reactie op te geven. Uiteindelijk is de conceptvisie gepresenteerd tijdens een openbare beeldvormende bijeenkomst op 6 januari 2021.

Tijdens deze bijeenkomst heeft eenieder de gelegenheid om kennis te nemen van én vragen te stellen over de conceptvisie. Bevindingen zijn verwerkt in een aanscherping van de conceptvisie (versie 2.0). Deze versie is vervolgens publiekelijk gedeeld via de gemeentelijke website. De hoofdlijnen van de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 zijn verwerkt in een korte video, die gedeeld is via de sociale media kanalen en de gemeentelijke website. Op 27 januari 2021 is er een digitale inloopbijeenkomst georganiseerd waarin inwoners hun vragen en opmerkingen hebben kunnen inbrengen. Op basis van de reacties vanuit de digitale inloopbijeenkomst en de raads werkgroep van 19 januari 2021 is de conceptvisie uitgewerkt naar een 3.0 versie.

Deze versie wordt nog eenmaal informeel voorgelegd aan het college en de raads werkgroep alvorens deze wordt uitgewerkt naar een ontwerp omgevingsvisie.

5. Ontwerp Visie

Alvorens een omgevingsvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad treedt er een ter inzage periode in. Dat betekent dat de ontwerpvisie 6 weken ter inzage ligt waarbinnen eenieder een zienswijze kan indienen. De gemeenteraad neemt dan de zienswijzen mee bij de vaststelling van de visie.

Zienswijzen worden beantwoord in een Nota Zienswijze. Hierbij wordt tevens aangegeven of de ontwerp omgevingsvisie naar aanleiding van de zienswijze wordt aangepast. Na afronding van de Nota Zienswijze wordt de omgevingsvisie voor vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad van Roerdalen. De ontwerpvisie heeft met ingang van 25 maart 2021 voor 6 weken ter inzage gelegen.

6. Vaststelling

Op 8 juli 2021 is de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 door de gemeenteraad vastgesteld.

7. Beroep

Een omgevingsvisie is niet appellabel voor beroep. De omgevingsvisie is niet op (extern) rechtsgevolg gericht nu het geen bindende normen bevat en is zodoende geen besluit in de zin van artikel 1:3 lid 1 Awb.

7.2 Actualisatie thema Wonen in de omgevingsvisie

In 2025 heeft de gemeente Roerdalen een actualisatie van de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 doorgevoerd om beleidsmatig te kunnen inspelen op de veranderende woonbehoefte binnen de gemeente. Conform meerdere raadsbesluiten zijn nieuwe woningbouwlocaties aangewezen en is hiervoor voorkeursrecht gevestigd. Om deze locaties ruimtelijk en beleidsmatig te verankeren, is aanpassing van de bestaande kerngrenzen noodzakelijk gebleken. Deze geactualiseerde visie bevat een herzien hoofdstuk over het thema Wonen, inclusief aangepast kaartmateriaal (paragraaf 4.3). Daarnaast is de uitwerking van het Kwaliteitskader verplaatst van de omgevingsvisie naar het Programma Kostenverhaal. Buiten het thema Wonen zijn geen andere inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd.

Participatie ten behoeve van de wijziging van de omgevingsvisie in 2025

Voor deze wijziging van de omgevingsvisie is in juli 2025 een enquête uitgezet onder het inwonerspanel van de gemeente Roerdalen. De input uit deze enquête is meegewogen in het wijzigen van de omgevingsvisie. Deze enquête is beschikbaar via de gemeente Roerdalen.

Daarnaast gaat deze ontwerp-omgevingsvisie voor zes weken ter inzage. Gedurende deze periode kunnen door eenieder een zienswijzen (reactie) worden ingediend.

Bijlage II Overzicht Documentenbijlagen

<i>Bijlage 1 - Begrippenlijst</i>	/join/id/regdata/gm1669/2026/f7db503d48924ae-ab663b87eae09a46d/nld@2026-03-04;10453421
<i>Bijlage 2 - Beleidsanalyse</i>	/join/id/regdata/gm1669/2026/c2e5495eb4ac4710b8fa-fe3de6a9bc6a/nld@2026-03-04;10453421
<i>Bijlage 3 - Dorpskernkaarten</i>	/join/id/regdata/gm1669/2026/d0508f596d1a4c0c86a6852745e9734e/nld@2026-03-04;10453421
<i>Bijlage 4 - Plan-mer-beoordeling</i>	/join/id/regdata/gm1669/2026/f8a877801ee24da8ba89738cd75f08a4/nld@2026-03-04;10453421